FİDEL CASTRO KONUŞUYOR

yar yayınları

Birinci-Beşinci:
Habora Kitabevi Yayınları
1978-İstanbul

Altıncı Baskı:
YAR YAYINLARI
Ağustos 2006-İstanbul

Baskı:
Çalış Ofset
Davutpaşa Cad. Yılanlıayazma Sk. No: 8
Topkapı-İstanbul
Tel: (0212) 482 11 04

YAR YAYINLARI

Kuruluş: 1972

Yönetim:

Başmusahip Sokağı 10/1 Cağaloğlu-İstanbul

06.34.Y.0159-09

ISBN 975-7530-76-8

Lee Lockwood
F.R.Alleman

FİDEL CASTRO KONUŞUYOR

5. Baskı

Türkçesi:
Nedim Sel-Bülent Habora

yar yayınları

ÖNSÖZ YERİNE

Fidel Castro belki batı yarımküresinde en fazla kin duyulan bir "diktatör"dü, ama kendi ülkesinin vazgeçilmez adamı, Küba hayatının bütün aşamalarında gerekli enerjiyi sağlayan her zaman, her yerde var olan bir yöneticidir. Başbakan, Komünist Parti genel başkanı ve silahlı kuvvetler başkumandanı görevlerinden başka Castro, Küba'nın tarımsal programının yöneticiliğini de üzerine almıştır. Marksist-leninist tezleri okuduğu kadar sığırların üretimi, suni gübrenin yararları, kullanma biçimleri ile de ilgilenmiştir. Günde 18-20 saat çalıştığı halde, çiftlikleri denetleyerek, belirli bir biçimde ideolojisini açıklamaya çalışarak, bunların üstünde de ulusu daha fazla çalışmaya, daha büyük fedakarlıklara katlanmaya isteklendirerek sürekli bir eylem içindedir. Her an öldürülme tehlikesine rağmen, ihtiyatlı davranmaktan nefret ettiği için, koruyucularının telaşına aldırmadan daima ada halkının arasına karışmıştır.

Küba basınında Amerikan hayatı eleştirildiği gibi Amerikan basını da Castro'nun rejimini olumsuz olarak

göstermektedir. Buna rağmen Castro devriminin proletarya ve köylünün hayatını etkileyen reformları başardığı da yadsınamaz. Bilgisizlik bütünüyle yok edilmiş, özgür eğitim, sağlık sorunları halletmiş, toprak ve kira kanunları yenilenmesi gerçekleştirilmiş, Castro'yu güçlü kılan ve destekleyen halk kitlelerinin hayat standartlarının üst bir düzeye çıkarılması sağlanmıştır. İster Castro'nun çevresindeki çalışkan devrimciler, ister Küba ulusu arasında olsun, ona karşı gelecek tek insan yoktur bugün, O'nun varlığı Küba'ya egemen olduğu gibi, iyi yada kötü, çağdaş Küba'yı temsil etmektedir.

Castro'nun başlangıçta giriştiği işler onun batıda marksist bir devrimin muhtemel lideri -demokratik özgürlüğün karşısında olabileceğini düşündürmüyordu insana.

Castro, 1927'de, Oriente'de pancar tarlalarına sahip zengin bir göçmen ailesinin oğlu olarak dünyaya geldi. Hukuk öğrenimini yaptığı Havana Üniversitesi'ne girmeden önce bir Cizvit lisesinde okudu. Marksist olmadan önce ilk kez Marx ve Engels'in yazılarıyla burada karşılaştı. Henüz öğrenciyken zamanın başkanı Carlos Prio Socarras'm çürümüş, bozuk yönetimini eleştiriyor, ateşli konuşmaları ile dinleyicilerini etkileyebildiğini anlıyordu. Fakülteyi bitirdikten sonra bir kanun uygulayıcısı oldu, arkasından da 1950'de kendisini aday gösteren, ılımlı sol olan reformcu bir partiye, 'Ortodoxos'lara katıldı. Seçimlerde yeni bir başkanın seçilmesi gerekiyordu, ama bu seçimler asla yapılmadı. Küba kanunlarına göre tekrar seçilmeyen eski başkan Fulgencio Batista, Socarras hükümetine karşı 10 Mart 1952'de yapılan hükümet darbesi başarıya ulaşınca, Küba'nın mutlak diktatörü oldu. Batista rejiminin ana özellikleri kısa bir süre sonra meydana çıktı. 1940 yıl-

larının demokratik düzeni yok edildi. Kamu özgürlük leri şiddetle kısıtlandığı gibi mali yolsuzluklar gittikçe artmaktaydı. Durumu açıktan açığa eleştirenler de kor ku ve işkence tehlikesiyle karşılaşıyorlardı.

Cüretkar bir hareketin Batista'ya karşı ulusal bi ayaklanmaya sebep olacağına inanan Castro, 125 erkel ve kadınla, adanın ikinci büyük şehri Santiko'da, Mon cada askeri kışlalarına hücuma girişti. Saldırı başar kazanamadı, ama tarihi (26 Temmuz 1953) Castro'nu devirm hareketlerinin çağrısı oldu. «26 de Julio» Du ruşması sırasındaki üç saat süren savunması da «***Tari Beni Beraat Ettiirecektir***»(*) manifestosu oldu. Castr ve arkadaşları kısa bir süre sonra, cezalarını tamamla madan tutuklu bulundukları 'Isle of Pines' hapishane sinden (ki şimdi aynı yerde Castro karşı devrimcileri nin en en önemlileri hapsedilmiştir) tahliye edili Meksika'ya sürüldüler. Batista'nın en büyük yanlış buydu işte.

25 Ekim 1956'da sabahın erken saatlerinde, Castr 82 arkadaşıyla, Meksika polisinin kovalamasına rağ men bir motora binip Küba'ya doğru yol aldı. Seki gün sonra 'Oriente'nin güney kıyısına ayak basmışlard Orada hükümetin kurduğu pusudan kurtulup sağ kala Castro, beş arkadaşıyla dağa kaçtı. Castro gördüğü il köylüyü «Sierra Maestra'da mıyız?» diye sordu. «Evi mi? Öyleyse devrimi kazandık!»

Az sonra hükümet saldırısında hayatta kalanla Castro'ya katıldılar. Birlikte yanlarına yeter sayıc

---

(*) Fidel Castro'nun bu ünlü savunmasının tam metni, **DİNL YANKEE** kitabında ***«Tarih Beni Beraat Ettirecektir»*** b lüm başlığıyla yayınlanmıştır.**Yar Yayınları**, Ağutos 200 İstanbul, s. 211

köylü alarak vurucu bir güç haline geldiler. Batista'nın ordusundan ayrılanlar kendilerine katılınca güçleri bütünüyle arttı.

Castro'nun çok büyük ve karşı konulamayacak bir güce sahip olan hükümet kuvvetlerine karşı izlediği mücadele, gerilla savaşının mükemmel bir örneğidir. Muhtemel çöküntüyü önceden kavrayan Batista'nın 1 Ocak 1959'da adadan kaçması bütün dünyayı şaşırtmıştı. Yenilgiye uğrayacağını bekleyen Batista, planlarını daha önceden hazırlamıştı.

Birkaç gün içerisinde Castro çetecileri Havana'ya girip ülkenin yönetimini resmen ellerine geçirdiler. Ama Sierra Maestra'daki yalın ve teklifsiz yaşama düzeni Havana'ya uymadığı gibi devrim heyecanının da yönetim tecrübelerinin yerini tutmadığını gösterdi. Castro'nun iş başına geçmesi kaosla nitelenebilir. Aşırı çılgınlıklar, gereksiz hareketler yapıldı. Büyük tutarda paralar boşu boşuna harcanıyor, çalınıyor yada yanlış yolda kullanılıyordu. Batista taraftarlarının bir çoğu idam ediliyor, kan gövdeyi götürüyordu. Bütün bunlar batıyı korkutuyordu.

Kısa bir zamanda Castro'nun ideolojisinin sanıldığından daha köklü olduğu anlaşıldı. Orta ve üst sınıflar genel kararlarla imtiyazlı durumlarını kaybettiler. Castro'dan Küba'nın davarları, şeker ve tütün endüstrileri, bankalar, petrol rafinerileri yerli kodamanların, Amerikalı yada diğer deniz aşırı firmaların ellerinden alınıp devletleştirildi. Kooperatifler kurulup geniş toprak parçaları köylüye dağıtıldı.

Ve 1961 Aralık ayında Castro, Havana'da yönetiminin ana ilkelerini halka ilan ederken «Ben marksist-leninistim ve ölünceye kadar böyle kalacağım»

sözleriyle önceden söz verdiği demokratik yönetimi unutmuş oldu.

Dört yıl sonra Küba Birleşik Sosyalist Partisi'ni adını Küba Komünist Partisi olarak değiştirdi. Or komiteyi yüz, Politbüro'yu ise onbir kişi ile destekled O zamana kadar da Birleşik Devletler-Küba ilişkile politik bakımdan dönüşü olmayan bir duruma girmişti

17 Nisan 1961'de Castro kuvvetleri için tarihi b zafer, Birleşik Devletler için utanç verici bir yenil olan 'Domuzlar Koyu' baskını olayı çıktı oraya. On s kiz ay sonra, Birleşik Devletler'in Küba'ya saldırısı b hanesiyle Castro. Sovyet Başkanı Nikita Kruşçev'i K ba topraklarına güdümlü füze tesisleri kurdurması içi ikna etti. Böylelikle dünyanın en güçlü iki ülkesi ar sında -Dean Rusk'ın deyimiyle- göze göz, dişe diş d rumunu yaratan yedi günlük füze krizi hızlandırılıy ve az daha dünyayı termonükleer bir savaşın uçurum na sürüklüyordu. Moskova, Birleşik Devletler'in bask sıyla füze tesislerini Küba'dan kaldırdıktan sonr Castro uğradığı 'hakarete' karşılık Küba'nın Sovyet s lahlarıyla mükemmel bir şekilde donatılmasını, Sovy uzmanlarının çalıştırılmasını sağlamıştı. Bu yüzde Küba, Latin Amerika'da en üstün savaş malzemesi ola bir ülkedir. Yedi günlük füze krizinden bu yan Castro'nun Kübası, Amerikan ablukasına, Meksika d şında bütün Latin Amerika ülkeleri ile diplomatik ili kilerin kesilmesine ve diğer ekonomik, siyasal, aske baskılara dayanmıştır. Aynı zamanda da yardımcısı v müttefiki olan Sovyet Rusya'ya karşı da ideolojik b ğımsızlığını korumuştur.

Geçen yılın başında üç kıtaya ait bir kongre düzer lendi Havana'da. Küba'nın, Asya, Afrika ve Lati Amerika ülkelerinde devrimci hareketlerin liderliği

üzerine alması istendi. Castro bütün sosyalist devletlerin dünyanın çeşitli yerlerinde patlak verecek devrimleri desteklemeleri fikrini ileri sürdü. Küba'nın ekonomik durumunun izin verdiği kadar da sözünde durmuştur. Güney Afrika'nın dört ülkesinde Küba'dan temin edilen silahlarla kargaşalıklar yaratılmıştır. Küba'nın öteki Latin Amerika ülkelerindeki komünistlere teklif ettiği malzeme ve uzmanlar, o ülkenin hükümetlerini ve kendi Dışişleri Bakanlığımızı devamlı bir şekilde endişelendirmektedir.

Sovyet askeri ve ekonomik yardımı olmasaydı Castro rejimi uzun süre ayakta duramazdı. Ama çekilen sekiz yıllık sıkıntı, 1962-1963 yıllarındaki karşı devrim kampanyası, parti içi anlaşmazlıkları, yüzbinlerce muhalif Kübalı'nın Birleşik Devletler'e göç etmeleri, söz verilen hedeflerle bugüne kadar başarılan gelişmenin arasındaki dengesizlik, memleketi ezen ekonomik sıkıntılara rağmen Küba'nın 7.336.000 kişilik nüfusunun büyük bir kısmı Castro'yu desteklemiş, gücünü koruması için çalışmıştır.

İster liderliğinden umulan kazançlar, geçmiş hataları, yeni ideolojinin zorla kabul ettirdiği bireysel özgürlüğün şiddetle kısıtlanmasıyla sağlanan denge, ister Castro'nun önceden bildirdiği gibi tarihin kendisini eninde sonunda «çıkarmaması», bunlar hep gelecek kuşaklara bırakılacak sorunlardır. Ama Castro'nun günümüzün en korkulan politik kişisi olduğu ve küçücük ada ulusunu gereğinden fazla bir güçle yönettiği bir gerçektir.

Castro'nun Amaçlarının, dünya politikasındaki rolünün, ülkesi için kurduğu hayallerinin bilinmemesi Birleşik Devletler'de duyulan korkunun yeterli bir nedenidir. Bu eksikliğin suçu kendinde olduğu gibi Ame-

rikan basınında da vardır. Propaganda kabilinden övmeler, komünizm lehinde ve Birleşik Devletler aleyhinde yazılar fazlasıyla vardır, fakat Castro'nun kişiliği hakkında birşey bilinmemektedir. Ancak Castro, Amerikan basını üyeleri ile konuşmaktan daima kaçınmıştır yada şaşılacak kadar temkinli davranmıştır. Belki de bu konuşmaların objektif olmayacağını düşündüğü için.

İnancımıza göre (sakınılacak noktalar olsa bile) kesintisiz bir konuşma Küba demir perdesinin gerisindeki fikir ve hareketleri açıklamaya böylelikle batı yarımküremizi tehdit eden karanlığı aydınlatmaya yarayacaktır.

Macmillan'ın yayınlayacağı «Castro'nun Küba'sı, Küba'nın Fidel'i» adlı kitabın hazırlıkları için tecrübeli yazar ve gazeteci Lee Lockwood'un, Castro ile resmi bir konuşma yapmasına izin verilmiştir. Bu konuşma kitabın bir bölümü olacak. Castro'nun 'Isle of Pines'deki evinde karşılaştıkları zaman, Kübalı lider, Amerikan basının hiçbir üyesine göstermediği yakınlığı göstermiş, konuşması da oldukça ilgi çekici olmuştur.

Üzerinde haki üniforması, ayağında çorapları (çizmelerini giymemişti) saçları darmadağınık, verandadaki oyun masasının yanına oturmuş, durmadan puro içmekteydi. Küba'lı «diktatör», Lockwood'la uzun uzadıya, yorgunluk duymadan konuştu. Bazen konuşmalar bütün gece ta şafak vaktine kadar sürerdi. Haftanın sonunda da konuşmalar 25 saatlik bir teyp bandını doldurmuştu.

«Castro ile bir konuşma» diye yazıyordu Lockwood, «olağanüstü bir olaydır, alışıncaya kadar da cesaret kırıcı. Şayet ısrar edip dayanmadığınız taktirde normal bir görüşmeden çok, dinleyicinin tek tük soruları ile karışık uzun bir monolog haline gelirdi bu ko-

nuşmalar. Bir soruyu cevaplandırdığı zaman sesi ilgisiz bir tona bürünürdü. Aynı zamanda durmadan ellerinin altında bulunan bir çakmak. tükenmez kalem yahut buna benzer şeylerle oynardı.. Konu ilgi çekici olmaya başlayınca Castro oturduğu yerde kıpırdamaya başlardı. Konuşması gittikçe hızlanır, kendisi de yanıma sokulurdu yavaş yavaş. Konuşmamızın başlangıcında karşımda oturan Castro, sonunda dizimin yanında bulurdu kendisini. Masanın altında salladığı ayağı benimkine dokunur, sonra birdenbire çekilirdi. Kendi görüş noktasını ısrarla anlatıp açıklarken bana doğru eğilir, dizini dizime yapıştırırdı. Konuştukça elleriyle sözlerinin etkisini arttırmak istercesine zarif hareketler yapar, cümlelerini noktalamak istercesine dizime vurur yahut parmağı ile göğsümü dürterdi. Sesinde daima o esrarlı ahenk vardı. Sonra dağınık sakalının çerçevesi içerisinde parıldayan siyah gözlerini farkederdim. Yanıbaşımda benimle konuşurken dikkatle gözlerimin içine bakardı, Latin Amerikalılara özgü bir biçimde. Bazen hiç konuşmadan 15 dakika kadar gözlerini gözlerime dikerdi.»

Kübalı liderin soruları içtenlikle cevaplandırması üzerine Lockwood şunları ekledi: «Castro'nun durumundaki bir insanın, yayınlanacak bütün soruları arkadaşça bir açıklıkla cevaplandırması umulamaz. Bununla beraber uzun zaman Küba'da kalmış biri olarak (fikirlerinin ideolojik uygunsuzluğuna rağmen) cevaplarının çoğunlukla dürüst ve içten olduğuna inanıyorum.»

FİDEL CASTRO KONUŞUYOR

Lee Lockwood

• *1959'da iş başına geldiğinizde, Küba - Birleşik Devletler ilişkilerinin olduğundan daha iyi gideceğini düşünüyor muydunuz?*

Evet, hayallerimden biri de buydu. O zamanlar devrimci programımızı uygularken Birleşik Devletler ulusunun anlayışını kazanacağımıza inanıyorduk. Hareketimizin doğru olduğunu bildiğimiz için kabul edileceğini sanmıştık. Gerçekte hükümeti düşünmemiş, inançlarıyla hükümet kararlarım etkileyebilecek ulusu göz önünde tutmuştuk. Devrimin Kuzey Amerika'da etkilediği ekonomik alanda egemen grubun, Birleşik Devletler ulusunun genel inançlarını etkileyip Küba olaylarını, en kötü bir şekilde tanıtabilecek bir durumda bulunduklarını doğrusu görememiş, anlayamamıştık.

• *O yılın nisan ayında Birleşik Devletler'e gitmenizin nedeni bu muydu?*

Tamamıyla. Bize girişilen şiddetli kampanya karşısında Birleşik Devletler ulusunun kamusal düşünlerinin devrimimize eğilimli olmaları gayretiyle gittim. Birleşik Devletler'e yaptığım yolculuğumda hükümetle adeta hiç temasım olmadı. Ulusun inançları önemliydi benim için.

• *Başkan yardımcısı Nixon ile görüştünüz değil mi?*

Evet, ama gezim resmi değildi. Editörler Birliği tarafından davet edilmiştim. Diplomatik ilişkiler az çok izlendiğinden, bir çeşit «protokol paktı» için. O zamanki dışişleri bakanı **«Christian Herter»** ile öğle yemeğinde bulundum. Bazı senatörlerle konuşmak üzere davet edildim. Nixon da benimle görüşmek istedi, uzun uzun konuştuk. Tercümesi yapıldı konuşmamızın ve Nixon o günden sonra benim tehlikeli karakterde bir adam olduğuma karar verdi.

• *Amerikan hükümetinin sonraki düşmanlığı, Küba'da komünizm için yararlı bir hava yaratılmasına sebep oldu mu?*

Sanırım ki öyle, Sovyet Rusya'nın dostça hareketlerinin yardımı dokunduğu gibi. 1960 yılında S.S.C.B. ile kurduğumuz ilişkiler ulus ve devrimci liderlerin fikri olgunluklarını geliştirdi. Şüphesiz başlangıçta kavrayamadığımız bir şeyi öğretti bize. Ancak kendi ülkelerinde devrimi başaranların gerçek müttefikimiz, kendi devrimimizin yardımcısı olabi-

leceğini anladık. Proleterya enternasyonalizmini ö renmek fırsatını bulduk.

• *Yine bazı gözlemciler, komünizm alanındaki g lişmenizde Birleşik Devletlerin düşmanca hareketl rinin ülkenizde yarattığı büyük tepkinin rol oynac ğını söylüyorlar, -yani Birleşik Devletler baskı y luyla sizi adeta zorlayarak Küba'yı komünist kam haline getirdi.*

Birleşik Devletlerin dış politikası, halkı her yer devrime sürükleyen çağın özelliklerinin bir bölüm nü teşkil eder. Tek neden bu değildir elbette. Bir çc faktörlerden biridir ancak. Birleşik Devletlerin po tikasının yalnız Küba'da değil, dünyanın her yerin devrimci hareketlerin ilerlemesini büsbütün arttırdı söylenebilir.

• *Ergeç bir komünist olacağınızı ve sadece Birl şik Devletlerin hareket ve davranışlarının buna k verdiğini düşünüyor musunuz?.*

Belki o zaman olduğundan daha az radikal g ründüğüm mümkündür. Belki de bildiğimden çc daha radikal olmam imkan dahilindedir. Hiç kim bazı kesin politik kararlara gelişmeden varabildiği söyleyemez. İnsan bu inançları bir günde, hatta l yılda bile elde edemez. Marksist olmadan uzun yıll önce, üniversitede öğrenciyken, ekonomik ve sosy alandaki sorunlar ilgilendirirdi beni. O sıralarda po tik ve özellikle kapitalist ekonomi üzerinde çalı yordum. **(Makina ve işçilerin arasındaki çetin u raşı, fazla üretimin yarattığı sorunlardı bunla** İlgimi çeken bu sorunları ilk defa düşünmeye başl

dım. İnsanların teknik olanakları ile mutlulukları için gerekli ihtiyaçları arasında bir çekişme nasıl olabilirdi? Aşırı üretim, işsizliği ve açlığı nasıl yaratabilirdi? İnsanların çıkarı ile makinelerin arasında bu çelişki neden meydana geliyordu? Makine insanı yoksulluktan, sefaletten kurtaracak bir yardımcı olmalıydı.

Böylelikle, mal, mülk ve üretimin başka türlü organizasyonunu düşünmeye başladım. Kendimi ülkücü bir sosyalist kalıba soktuğumu söyleyebilirsiniz. O sıralarda Komünist Manifestosu'nu okumamıştım. Hukuk fakültesinin ikinci yahut üçüncü sınıfına devam ediyordum. Manifestoyu daha sonra okudum. Bende derin bir etki yarattı. İlk kez sorunun tarihi sistematik açıklanmasını görüyordum. Mücadeleci anlatım biçimi beni tamamıyla etkilemişti.

Sonraki yıllarda Marx, Engels ve Lenin'in çeşitli yazılarını okudum, bunlar teorik görüşler kazandırdılar bana. Ama teorik bilgiye sahip olmakla kendimi marksist bir devrimci sanmak arasında büyük bir ayrım vardır. Şüphesiz isyancı bir tabiatım olduğundan bu sorunlar ussal merakımı uyandırmıştı. Bu anlayış beni gittikçe politik uğraşıya götürüyordu. Buna rağmen gerçek bir marksist sayılamazdım hâlâ.

• *Batista'nın hükümet darbesi yüzünden mi marksist oldunuz?*

Hayır ama köklü değişiklikler için bazı belirli politik fikirlerim vardı. Hükümet darbesinden önce parlamentoyu kullanarak kanuni yollardan yararlanmayı, devrim programını hazırlayıp halk yığınlarını devrim

adına harekete geçirmenin mümkün olabileceğini düşünüyordum. Bütün bu değişiklikleri hemen uygulamak fikrinde değildim. Şimdi bunun ancak devrimle olabileceğine inanıyorum. Anlamak içinde yeterince gerçeklik duygusuna sahip olmuştum.

Bununla birlikte bazı hallerde kendimi hâlâ saf ve bilgisiz sayarım. Yine hâlâ tam bir marksist değildim, kendimi gerçek bir komünist olarak düşünmüyordum. Emperyalizmin doğal bir olay olduğu üzerine okuduğum teorilere rağmen istediğim gibi anlıyamıyordum. Küba'nın durumu ile emperyalizm olayı arasındaki bağı beğenmedim. Belki o zamanlar hâlâ **küçük burjuva** eğitiminin alışkanlıkları ve fakirlerin etkisi altında bulunuyordum. Bir cizvit okulunda eğitim gören zengin bir toprak sahibinin oğlu olarak isyancı bir tabiat ve doğruluktan başka birşey kazanmadım. Cizvit okulunda aşıladılar bana bu sert karakteri. Üniversiteyi bitirdiğim vakit politik eğitimim yoktu hâlâ. Bununla beraber hızla ilerlediğim söylenebilir, çünkü üniversiteye girdiğimde politika alanında tamamıyla bilgisizdim.

Doğrusu politik bilincim, öğrenci olduğum yıllarda bağlı bulunduğum siyasi partininkinden çok daha üstündü. Başlangıçta ulus tarafından benimsenen bu parti, birkaç yıl içinde mal, mülk sahiplerinin, oportünist politikacıların eline geçmişti. Ülkenin yönetim mekanizmasının büyük bir kısmı sağcıların ve gericilerin elindeydi. Parti yönetiminin dışında kalmakla beraber, yine bu partinin içinde bulunmam bana halk yığınları arasında, adaylığıma yol açacak bir nüfuz kazandırdı. Seçimlerde Hava-

na eyaletinin milletvekili olarak seçildim. Hemen 80.000 adres sağlamayı başardım. Pul alacak param bulunmadığından parlamentonun posta imtiyazından yararlanarak bir ay içerisinde binlerce mektup gönderdim. Böylelikle halkın desteği ile parti kongresine delege seçilmiştim.

Artık bir devrimcinin ateşli tutkusuyla çalışıyordum. Devrimle iş başına geçme strajisi ilk defa o zaman aklıma geldi. Parlamentoya girdikten sonra parti disiplinini bozguna uğratıp, devrimden bu yana kanun şeklini alan bütün değişiklikleri bir program halinde sunacaktım. Böyle bir programın parlamentoda onaylanmayacağını biliyordum. Çünkü parlamento üyelerinin büyük bir çoğunluğu mal, mülk sahiplerinin, Kübalı yahut yabancı işadamlarının sözcüleriydi. Ama halkın emellerini belirten bu programı sunmakla, köylüleri, işçi ve işsizleri, öğretmen ve entellektüel işçileri, ülkenin gelişmekte olan sektöründe çalışanları harekete geçireceğimi umuyordum.

Batista, hükümet darbesini indirince her şey değişmeye başladı. O zaman bir hareketi organize etmekten çok, Batista'ya karşı olan bütün güçleri birleştirmeyi düşündüm. Mücadeleye bir er olarak katılacaktım. Batista'ya karşı esaslı bir savaşa girişecek, partinin liderleri yanında çalışabilmek umuduyla hareket ocaklarını örgütlendirmeye başladım. Tek istediğim bir tüfekle herhangi bir ödev ile görevlendirilmekti. Bir şef bulmak için tükettim kendimi. Fakat liderlerin hiçbirinde Batista'yı yenecek yetenek, cesaret, yahut da onların bu amaca ciddi

bağlılığı olmadığı anlaşılınca, kendi stratejimi ı gulamaya başladım.

Paramız yoktu. Yardımcılarıma silahlarımızı ; bancı memleketlerden getirtmemizin gereksizliğ belirttim. İstediğimiz bakımlı silahlar elimizin alt da bulunuyordu -Batista'nın cephaneleri. Silahla bir kısmını elde etmek için Moncada kışlasına l cuma geçtik.

• *Politik durumunuz ney di o zaman?*

Politik fikirlerimi Moncada saldırısından son duruşmamdaki konuşmamda, belirtmiştim. ***(«Tar Beni Beraat Ettirecektir»)*** O sıralarda da toplum sınıf aykırılığını izledim. Çiftçi, işçi ve işsizleri, ö retmen, entellektüel işçi ve küçük mal sahipler Batista rejimine karşı harekete geçirmenin gereğ anladım. O zaman bile ülkemizin bütün kaynak rından faydalanarak ekonomimizi planlı bir şekil geliştirecek bir program teklif ettim.. Moncada'da konuşmam sonradan yapılanların ilk tohumu sayıl İsterseniz «marksist» diyebilirsiniz, fakat gerçek lı marksist böyle olmadığını söylerdi. Devrimci lı programdı şüphesiz ve bu program açıkça ilan ed mişti.

• *Hükümeti devirmek fikrini açıktan açığa b lirtmek planlarınızın başarıya ulaşmasını ve haya nızı tehlikeye sokmaz mıydı?*

Hayır. Küba'da halk devrim ve devrimci pro ramlardan o kadar çok söz eder ki, iktidarda bul nanlar önem bile vermezlerdi artık. Bizimkini de y

ne bu programlardan biri sandılar. Bütün devrimcilerin nasılsa zaman geçtikçe muhafazakarlara yanaşacaklarına inanıyorlardı. Oysa bende bunun aksi oldu. Zaman geçtikçe fikirlerim büsbütün kökleşti.

• *Eski Maliye Bakanınız* ***Che Guevara*** *o sıralarda politik akıl hocanız mıydı? marksist inançlarınızın şekil almasında size yardımı dokundu mu?*

Moncada'ya hücum ettiğim, ***«Tarih Beni Beraat Ettirecektir»*** eserini yazdığım ya da.Komünist Menifestosu'nu, Lenin'in yazılarını okuduğum zamanlar **Che Guevara**'yı tanımıyordum. **Che** ile karşılaştığım zaman devrimci inançları benimkilerden çok gelişmişti. Teorik olarak benden daha ileri bir devrimciydi. Ama o günlerde konuştuğumuz sorunlar bunlar değildi. Batisya'ya karşı girişilecek savaşı, Küba'ya dönmemizi ve gerilla savaşına başlamamızın planlarını tartışıyorduk. Devrim savaşını ve devrimin gelişmesini etkilediği şüphesizdir.

• ***Guevara'nın geçen yıl esrarengiz bir şekilde ortadan yok olması, Amerikan basınında, emriniz üzerine idam edildiğine dair yazıların çıkmasına sebep oldu. Doğru mu bunlar?***

Bu gibi masallar yazanların hesabını tarih görecek. Gerçek şudur ki: **Che** yaşıyor, sağlığı da yerindedir. Ben, ailesi ve arkadaşları ondan sık sık mektup almaktayız. Onun şu anda nerede bulunduğunu söylemek akıllıca bir iş olmadığı gibi, kendisi için tehlikedir belki de. Zamanı gelip nerede bulunduğunu söylememizi istediği vakit bunu önce Küba ulu-

suna bildireceğiz. O gün gelinceye kadar söylenece tek söz yoktur.

• *Kuvvetlerinizi Batista'ya karşı hazırladığını zaman* ***Che Guevara*** *ile Sierra Maestra'da bulunu yord n z değil mi? Komünist miydiniz o sıralarda?*

Gizli yada içeriye süzülmüş bir ajan değildir eğer bunu kastediyorsanız. Dağlarda bulunurke kendimi devrimci sanıp sanmadığımı soruyorsanız evet devrimciyim. Eğer marksist-leninist olup olma dığımı soruyorsanız, cevabım 'hayır'dır. Henü marksist-leninist değildim. Kendimi komünist, kla sik bir komünist sayıp saymayacağımı sorduğunu takdirde, hayır derdim, klasik bir komünist değildim Ama bugün bunu hak ettim sanırım. Marksist leninist olmayan bir insanın gerçek devrimci sayıla mayacağım anlamış bulunuyorum.

• *Sierra Maestra'da kaldığınız sıralarda komü nist programını açıkça benimseseydiniz işbaşına ge lebilecek miydiniz?*

Bu soru kolaylıkla cevaplandırılamaz. Belki ha yır. Zaten akıllıca bir hareket olmazdı. Radikal bi program ilan etmekle bölünmüş bulunan gerici güç lerin devrime karşı birleşmelerini sağlardık. Batis ta'nın egemen sınıfının ve Kuzey Amerika emperya listlerinin **(Castro bunların Küba'da sahip olduk ları geniş topraklarını ve milyonluk iş sahaların devletleştirmeyi planlamıştı)** sağlam bir ceph kurmalarına sebep olurdu. Sonunda da Birleşik Dev letler ordusunu yardıma çağıracaklardı. Elimizdek

güçlerle, dıştan herhangi bir yardım almaksızın böyle bir durumun hakkından gelemezdik.

Ulusun devrim bilinci işbaşına geldiğimiz zamankinden çok daha zayıftı. O günlerde komünizme karşı haksız inançlar vardı. Halkın çoğu ne olduğunu gerçekten bilmiyordu. Komünizm hakkında komünizm düşmanlarının anlattıklarından başka bildikleri yoktu. Yoksulluğa katlanıyor, ancak bunun nedenini anlıyamıyorlardı. Sorunlar ilmi bir şekilde açıklanmadığı için bunların sosyal temel sorunları olduğunu anlıyamazlardı. Ülkemizde 1 milyon insanın okumayazma bilmediğini hatırlamanız gerekli. Halk yığınlarının sorunları kavrayacak üstün kültüre sahip olmalarını bekleyemezsiniz. Tabii bu şartlar altında programımızın marksist-leninist, yahut komünist programı olduğunu söylemek birçok zararlı düşüncelere yol açardı. Çoğa da, gerçek anlamını anlayamayacaktı. Biz öğrendikçe halk da bizimle öğrenecekti. Biz liderlerin devrimciliğini arttıran biçim, halkın devrimciliğini arttıracaktı.

• *İşbaşına geçtikten üç yıl sonra komünist olduğunuzu ilan ettiğiniz zaman Küba'lıların büyük bir çoğunluğu hayrete düşmüştü. Dağlarda bulunurken sizi destekleyenlerin* (özelikle orta ve üst sınıf), *bunu, bildirdiğiniz reform programınızı aşırı bulmadıklarından yaptıklarını, işbaşına geçtikten birkaç yıl sonra Fidelismo'nun aslında komünizm olduğunu ilan edeceğinizi önceden anlamış olsalardı sizinle asla ilgilenmeyecekleri doğru mudur?*

Orta ve üst sınıfın büyük çoğunluğu zaten bu tarihten çok önce devrime karşıydılar. Devrimin

1959'da uyguladığı ilk kanun, kiraları düşürmekti. Bu kanun, aldıkları kiralarla refah içerisinde yaşayan zengin mülk sahiplerinin hoşuna gitmedi. Tabii devrim karşılığını ödedi, ama kanun dokundu onlara. Bu yüzden birçok insan devrimden memnun kalmadı. Aynı yıl toprak kanunu uygulandı, bu da kendilerini etkiledi, İpotek, faiz karşılığı ödünç para vermek vb. hakkında kanunlar çıktı. Buna benzer sosyal kanunlar orta sınıfı çok etkiledi. Kazançları kısıtlanan sömürücü sınıf olarak devrimin uyguladığı kanunlara karşıdırlar.

• *Moncada duruşmalarında, işbaşına geldiğiniz takdirde serbest seçimler, basın özgürlüğü, 1940 Anayasasının iadesi ve birçok demokratik reformlar için söz vermişsiniz, doğru mu bunlar?*

Doğrudur, çünkü o zaman programımız böyleydi. Tarihin bütün devrelerinde her devrimci hareket en büyük başarıları vaat eder. O anda yaptıklarımızdan fazlasını yapmaya kalkışmakla kendimizi aldatmış olurduk. Fakat program demekle yeni devrimci durumlardan vazgeçmeyi, eski amaçların yerine yenilerini getirmemeyi kasdetmedik. Önceden hazırlanan bir programda devrimin başlıca amaçları ileri sürülür. Tüm ve son amaçlar ortaya çıkarılmaz. Hapishane, sürgün, dağlardaki savaşlardan sonraki yıllarda güçler arasındaki fark hareketimizin tarafına döndüğünde istediğimiz şartları koşabilirdik.

• *Evet, ama esas sorumuza dönelim. Moncada programınıza inandıkları için size katılan orta ve üst sınıfa mensup Küba'lıların aldatılmış olduklarını düşünmekte haklı olduklarını kabul ediyor musunuz?*

Moncada'daki konuşmamda yalan söylemedim. o sıralarda böyle düşünmüş, bu hedeflere erişmeye çalışmıştık. Fakat programımızı çoktan aşmış ve daha büyük bir devrim başarmıştık.

• *Devrimin gerçek amaçlarını ilan ettiğinizden beri de sosyal değişikliklerin uygulandığı şu beş yılda yüz binlerce Küba'lı. ülkelerini terkedip Birleşik Devletler'e sığınmışlardır. Eğer devrim ulus için yararlı ise kitleler halinde bu kaçışı nasıl açıklayabilirsiniz?*

Birçok nedenleri vardır bunun. Vatanımızı terkedenlerin çoğu devrimden önce kumarbaz, dolandırıcı, düzenbaz ve kanunsuz işler gören serserilerdi. Bunlar toplumsal kötülükleri yok etmeye çalışan bir toplumda barınamadıkları için Miami'ye yada başka şehirlere göç ettiler. Devrimden önce Birleşik Devletler'e yerşleşmek isteyenler sıkı bir kontrolden geçerlerdi. Oysa devrimden sonra bu parazitler serbestçe kabul edildiler. Komünizme karşı olduklarını bildirmeleri yeterliydi. Göç edenlerin bir kısmı da, sosyal değişikliklere karşı olup bu değişikliklerin uygulandığını gördükleri zaman kendilerini aldatmış sanan muteber insanlardı. Programımızda vaat edilenleri yerine getireceğimiz halde bize inanmamışlardı. Küba'da hiçbir şeyin değişmeyeceğini, Amerikan çıkarma dokunacak bu gibi değişikliklerin asla yapılmıyacağını, bunu deneyen bir hükümetin hızla yıkılacağını sanmışlardı. Bazıları da fırsattan yararlanmak düşüncesiyle adayı terkettiler. Bunlara göre, devrim uzun bir süre devam etmeyecekti. Bir kısmı da savaş korkusuyla ve emniyetsizlikten ötürü ayrıl-

dılar. Hatta çocukları ana ve babalarından ayıracak bir kanunun uygulanacağına inanarak gidenler vardı. Oysa bu söylentiyi karşı devrimciler yaymıştı. Bu acayip kampanya zaten şüpheci olan insanları etkilemiştir. Çocuklarını önceden gönderip sonradan kendileri de gittiler. Başka türlü hareket edemezlerdi, çocukları Birleşik Devletler'e girdikten sonra çıkarılmaları olanaksızdı.

Politika ile ilgili olmayan çıkışlar da vardı. Hayat standardı daha yüksek olan Birleşik Devletler'de yaşamak isteyen pek çok insan bulunurdu daima. Devrimden önce birçok insan, Kuzey Amerika iş sahalarında **(bankalar, rafineriler, elektrik ve telefon şirketleri)** çalışmışlardı. Bunlar daha üstün ücretle çalıştıklarından memur sınıfının aristokrasisini teşkil ederlerdi. Tabii bazı insanlara Kuzey Amerika'daki hayat biçimi çekici göründüğünden, Birleşik Devletler'de orta halli bir aile gibi yaşamayı istediler. Şeker kamışı kesicilerde durum böyle değildi, çünkü onlar en düşük ücretle çalışıyordu. Bu tarlalarda çalışan işçilerden kaç kişi Birleşik Devletler'e göç ettiler acaba? Bunu öğrenmek cidden ilginç olurdu.

• *Orta ve üst sınıflar karşı harekete geçselerd yenilgiye uğrar mıydınız?*

Sanmıyorum. Mücadelemiz daha uzun ve çetin olacaktı. Fakir çiftçiler ve işçilerin desteğiyle Batista'yı nasıl olsa yenerdik.

• Bazı Amerikan strateji uzmanlarına göre Batista orduları ve savaş malzemesinin üstünlüğü karşısında (orta ve üst sınıfların desteği olmaksızın

da) sırf Batista'nın beceriksizliği sayesinde başarısızlığa uğramamışsınız, bunun doğru olduğunu sanıyor musunuz?

Şüphesiz Batista daha akıllı, cesur ve başka özellikleri olan bir insan olsaydı askerlerine canlılık aşılardı. Bunun yerine savaşı kabul etmeyerek güçlerimizin önemini küçültmeye çalıştı. Sanki cephede görünmekle politik hareketlerimize değer kazandıracaktı. Ordularını ustalıkla yönetseydi belki savaşı uzatabilirdi, fakat asla galip gelemezdi. Er-geç kaybedecekti savaşı.

Onun için tek fırsat bizim zayıf ve tecrübesiz olduğumuz günlerdi. Araziyi öğrendikten ve silahlı kuvvetlerimizi yüz kişiye yükselttikten sonra bizi profesyonel bir ordu yok edemezdi artık. Bizi ancak harekete geçtiğimiz dağlardaki köylülerden bir ordu yenebilirdi. Bunun için de sömürülen köylü sınıfının gerçek desteğini elde etmek gerekliydi. Ama bu desteği nasıl elde edecekti? Çiftlik sahiplerine hizmet eden bir ordu hiçbir zaman sömürülen köylüyü kendi tarafına çekemezdi. Tezimiz şudur: Köylünün desteklediği devrimci bir hareket, gerilla savaşı, devrimci liderler ciddi hatalar işlemedikçe asla yenilgiye uğramaz.

Bildiğiniz gibi Birleşik Devletler'de devrimin nasıl önlenebileceğine yahut yenilgiye uğratılabileceği üzerine uzun uzun yazılar çıkmıştır. Bunların çoğu karşı devrimci gibi düşünüp devrimlerden müthiş korkuyor, arabulucu bir formülü tercih ediyor. Biz bu reaksiyoner görüşü kabul edemeyiz. Birleşik Devletler'in bugünlerde en büyük düşüncesi, dış ülkeler-

de devrimleri önleyecek çareler bulmaktır. Birleşik Devletler'deki reaksiyoner fikirler dünya ve kendi ulusu için çok tehlikelidir şüphesiz.

• *«Reaksiyoner fikirlerle» ne demek istiyorsunuz?*

Kendiliklerinden atandıkları «Dünya jandarmalığı»nı ve sınırlarının dışındaki devletlere ve halkına empoze ettikleri yönetim sistemini kastediyorum. Gerçekten Birleşik Devletler, zamanında devrimin öncülüğünü yapmıştır. Zamanında en iyi ve ileri kanunların yerleşmesi bugünkü gelişmesinin ve üstün durumunun tarihi faktörleridir. Çok zengin toprakların üzerine kurulmuş olmasını da eklemeli buna. Birçok Kuzey Amerika'lı 1776 yıllarını anarak memleketlerinin hâlâ ilerlemekte olduğunu söylerler. Ama bunu dünyadaki realitelerin ve olayların 200 yıldan beri değişmediğini bahane etmek için yaparlar. Bunların tamamıyla değiştikleri de bir gerçektir.

Bundan başka, B. Devletlerin zamanında en devrimci politik prensipler üzerinde kurulmasının tarihi boyunca insanlık çıkarlarına bağlılığını belirtmesi demek değildir. Aslında kapitalist bir toplum kişileri çok bozar. Yaşama, geçinme amaçları onları bencil mücadelelere sürükler. Özel teşebbüsün felsefi temeli nedir? En yetenekli, becerikli ve cüretli olanın galip gelmesi mi? Rekabetle, ölüm kalım savaşı gibi merhametsiz mücadelelerle elde edecektir bunu. Kapitalizm, insanların yalmzca maddi çıkarlar duygusu ile hareket ettiklerini farzeder. Bir insanın ancak bir yarar, bir çıkar sağladığı zaman dürüst davranacağını kabul eder.

• *Bu biraz da yanlış fikir veren bir basitleştirme değil mi?*

Sanmıyorum. Ülkenizde halkınızın büyük çoğunluğu okuma ve çalışma imkanlarına sahiptir. Yalnız bu çoğunluk ne en iyi okuma ve çalışma imkanına, ne de kamu işleri ve memleketin ekonomisine katılma gücüne sahiptirler. Birçokları şirketlerde başkanlık yapmak üzere dünyaya gelmişlerdir, bir kısmı da zaten ayrıcalıklı katlarda bulunmaktadırlar. Kapitalist bir yönetimde iş sahalarındaki verimlilik, hayat standardının üstünlüğü derebeylik çağına benzemez. Ama sosyalizmin uygulanacağı zamandan çok aşağı olacağına asla şüphe etmemeli.

Örneğin, Birleşik Devletler'in kuzey kısmında Lincoln'ün yönettiği esirleri özgürlüğe kavuşturma savaşının başarıya uğramasına rağmen, ayrım gözetmek yüzyıllardan beri devam etmekte ve bugün Amerika'da zenci vatandaşın cenaze çanı çalınmak tadır. Irk farkını gözetmekle kapitalizmin bencil duygusu arasında bir bağın bulunup bulunmadığını neden kendinize sormuyorsunuz? Birleşik Devletler bu fark gözetmeyi acaba niçin yok edememiş? Çünkü kişiyi sömürmek, bu ayrıntıyı yapmak birbirine bağlıdır.

• *Eğer durum böyleyse, Küba'lı zenciler neden beyazlar tarafından ayrı bir davranış görmektedirler?*

Bu devrimden önce doğruydu, fakat devrimden bu yana kişilerin sömürülmesiyle birlikte bütün ırk ayrılıkları kaldırılmıştır. Ders alabilirsiniz bundan.

Bunları sizi kırmak, yahut Kuzey Amerikan halkını incitmek için söylemiyorum. Bu konu üzerinde düşünüyor, fikir yürütüyorum yalnızca. İnsanları asla kötü olarak kabul etmem. İnsanlara nefret duygusunu aşılayan şeyler kötüdür.

• *Birleşik Devletler için sosyalist yada komünist bir rejimin daha iyi olacağına inancınız var mı?*

Hayır, ben bir marksistim ve marksist olarak, devrimi ancak halk yığınlarının sefaletinin ve umutsuzluğunun yarattığına inanıyorum. Ufak bir azınlık, özellikle zenciler dışında durum böyle değildir. Birleşik Devletlerde, yalnız kitleler sosyal temellerde bir değişiklik yapabilirler, bunu da ancak umutsuz durumlara düştükleri zaman yaparlar. Birleşik Devletler'de bu hal halk yığınlarının başına belki daha birçok yıllar gelmez.

Aslına bakarsanız sınıf mücadelesi Birleşik Devletler'in içinde yapılmamaktadır. Birleşik Devletlerin sınırları dışında idare edilmektedir. Vietnam, Santo Domingo, Venezüela ve Küba dahil birçok ülkede. Anladığıma göre, Kuzey Amerika'nın bazı üniversitelerinde karşı çıkan, protesto eden sesler yükselmektedir. Kuzey Amerika kapitalistlere karşı mücadeleye girişen halk yığınları değildir, çünkü Amerika vatandaşının hayat standardı oldukça yüksektir, açlık ve yoksulluk çekmemektedir. Dünyanın diğer ülkelerinde aç ve sefil olanlardır Birleşik Devletler'e karşı mücadeleye girişenler, Birleşik Devletler'de yakın bir tarihte sosyal bir devrimin yapılacağı hayal edilemeyeceği gibi, kimse de fakir ve gelişmemiş ülkelerde sosyal devrimlerin meydana geleceğini yadsı-

yamaz. Dünyanın birçok yerinde reaksiyoner hükümetleri Kuzey Amerika'lı kapitalistlerin politik ve askeri güçlerinin desteklendiğini görürsünüz.

Kapitalin, zorla kabul ettirdiği bu tekelci dış politika Birleşik Devletler ulusu için çok zararlıdır. İkinci Dünya Savaşı'nm sonunda Birleşik Devletlerin 30 milyar dolarlık altını vardı, 20 yılda bunun yarısından çoğunu harcamıştır. **(Maliye Bakanlığına göre 20.083.000.000 altın rezervi 14.537 milyon dolarlık altına düşmüştür.)** Nereye harcandı bunlar? Birleşik Devletler halkının bundan ne faydası oldu? Birleşik Devletlerin şimdi daha mı çok dostları vardır? Başka ülkelerde özgürlüğü savunduklarını söylüyorlar. Kimsenin benimsemediği, takdir etmediği hangi özgürlüğü savunmaktadırlar acaba? Kore, Formoza, Güney Vietnam'da neler yapıldı? B. Devletler'in koruyuculuğu altında bulunan hangi ülke barış ve politik sarsılmazlığa erişti? **(Japonya, Batı Almanya, Formoza ve başkaları.)** Dünyanın büyük sorunlarına ne gibi hal çarelerini buldu? Bu politikayı devam ettirmek için Birleşik Devletler inanılmaz paralar harcadı. Gittikçe daha az sarfedecektir, çünkü ihtiyat altınları tüketmektedir. 20 yıl önce İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda olduğundan daha mı etkilidir Birleşik Devletler şimdi? Kimse bunu iddia edemez. Şu muhakkak ki komünizme karşı mücadele bahanesiyle 20 yıldan beri uluslararası alanlarda baskıcı ve reaksiyoner bir politika uygulamıştır. Gelişmemiş ülkelerin de tek bir sorununa çare bulmamıştır bu arada.

• *İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana Birleşik Devletler ancak komünist saldırılarını önlemek için silahlı kuvvetleriyle mücadele etmiştir.*

Birleşik Devletler komünizmi neden bir tehlike olarak kabul ediyor acaba?

• *Bunu daha yalın bir biçimde söyleyelim. Hükümetimiz uluslararası komünizmin amacının insanları özgürlükten çok esarete sürükleyeceğini iddia etmekte.*

Bu tamamıyla hatalı bir görüştür. Küba'yı göz önüne alın. Birleşik Devletler, Küba'yı komünistlikten «kurtarmak» istiyor, oysa Küba aslında kurtarılmak istememektedir. Birleşik Devletler, Küba'yı «kurtarmak» için bu ülkenin en reaksiyoner adamlarını, Batista'nm yardımcılarını -sömürücüleri, hırsız ve düzenbazları- örgütlendiriyor. Bunları yetiştirip, silahlandırıp sözümona Küba ulusunu «kurtarmak» için hazırlıyorlardı. Karşı devrimcilerin bir teki bile Küba ulusunun ihtiyaçlarını düşünmemektedir. Devrim öncesi işsizliği, bilgisizliği, sağlık sorunlarının yetersizliği, yoksullukla sefaleti önleyememişlerdi. Amerika Birleşik Devletleri'nin, «Domuzlar Körfezi» olayında bizi «kurtarma» amaçlarının nedenini açıklar mısınız bana. Toprak ağalarının, hırsızların, tekelci iş sahalarının yöneticilerine eski güçlerini geri vermek için mi? Birleşik Devletler Vietnam'ı özgürlüğe kavuşturmak için savaş ediyormuş. Vietnam ulusu devrimi desteklemeseydi bu kadar dayanabilir miydi? Birleşik Devletlerin süngü zoru ile kabul ettirmek istediği özgürlük ne biçim özgürlüktür acaba? Deniz kuvvetleriyle San Domingo'yu basıp egemen-

liğini bozmakla hangi özgürlüğü empoze etmek istiyor Birleşik Devletler? Halkın asla istemediği hangi özgürlüğü zorla kabul ettirmek istiyor? Birleşik Devletler bunu ne hakla yapmaya çalışıyor? Karışmalarını haklı gösterecek boş prensiplerdir bunlar bence. Birleşik Devletler'de buna içtenlikle inanan birçok insan vardır belki, ama dışta kimse inanmaz.

• *Karışmadan söz açılmışken Küba niçin başka ülkelerdeki devrimci hareketleri destekliyor yahut kışkırtıyor?*

Devrimci hükümetlerin, evrenin neresinde olursa olsun; özgürlük savaşlarını desteklemek zorunda olduklarına inanıyorum.

• *Ülkeniz bu gibi hareketlere ne gibi yardımlarda bulunur?*

Her ülke elinden gelen yardımı yapar. Nasıl yaptığını söylemek zorunda değildir sanırım.

• *Küba, San Domingo devrimine önce yada savaş sıralarında yardım etti mi?*

Yardım mı, hangi anlamda? Eğer Küba devrimi öteki ülkeleri örnek olarak etkilediyse «evet» derim. Küba'da başarılanlar dünyadaki bütün devrimleri etkilemektedir. Bütün kalbimizle Dominikan devrimcilere yakınlık duymamıza rağmen doğrudan doğruya devrimiyle ilişkimiz yoktur. Onları UN'de ve başka yerlerde kurduk ama ne temasımız, ne de ilişkimiz olmuştur.

• *Birleşik Devletlerin karışmasının bir nedeni de Castroizmin yayılmasını önlemekti.*

Karışmasaydınız Fidel Castro kadar kötü liderler meydana çıkmayacaktı belki de.

• *1964'de gazetecilerle yaptığınız bir konuşmada Birleşik Devletlerle anlaşma hususundaki öteki Latin Amerika ülkelerinin devrimci hareketlerine yardımdan vazgeçme noktasını düşündüğünüzü söylemiştiniz. Artık bu durumda değil misiniz?*

Ülkemizin uluslararası bir karakter taşıyan düzen içerisinde yaşayacağını, başka ülkelerin iç meselelerine karışmayacağını söylemiştim o zaman. Ama Küba'nın bu formülle sınırlandırılmayacağına inanıyorum. Bugünkü kavrama gelince sorunlarımızı dünya barış çerçevesi içinde memnunlukla Birleşik Devletlerle görüşmek isteriz. Yalnız bu sorunları uluslararası durumundan başka bir açıdan görüşmek bizi ilgilendirmez. Birleşik Devletler, San Domingo, Vietnam yahut başka yerlerde devrimlere karşı uluslararası baskısını yaparken müzakerelere girişmek istemiyoruz. Durum böyle devam ederken biz de öteki ülkeler gibi tehlikeyi göze alıp Birleşik Devletlerle barış içerisinde yaşamayı istemiyoruz. Kendi sorunlarımızı evreninkilerden ayrı tutamayız. Emperyalistlerle çalışan küçük ülkelerin durumlarını sarsmış oluruz.

Pentagonun stratejisi, cezasını çekemeden uyguladığı politikasının nedenleri nedir? Nükleer denge, dünya çapında yok olmanın tehlikesini yaratan termo-nükleer bir savaşın imkansızlığının kaçınıl-

maz sonucu, böylelikle mahalli savaşlar yahut baskı kampanyaları gibi hareketlerde tamamıyla serbest kalmaları... Biz devrimciler de aynı şekilde nükleer bir savaş meydana gelmeden de devrimlerin başarıya ulaşacağına inanmaktayız. Birleşik Devletlerin mahalli savaş yada misilleme hareketlerine karşı cevabımız, emperyalizmden kurtulmak isteyen insanlara yardım etmek, onları desteklemektir.

Kısa bir zamanda Birleşik Devletler, Asya, Afrika ve Latin Amerika devrim hareketlerine karşı güçlerini yaymak zorunluluğunda kalacaktır. Gittikçe evren fikri karşısında yapayalnız kalacaktır. Baskı altında bulunan, sömürülen bütün ülkelerde er-geç devrim hareketleri başlayacaktır. Hatta «nükleer denge»nin termo-nükleer bir savaşı imkansız kıldığı bir durumda bile Birleşik Devletler devrimci hareketlere karşı savaşta yenilgiye uğrayacaktır, çünkü objektif sosyal ve tarihi koşullar gelişmemiş ulusları desteklemektir.

• *Madem ki nükleer denge» konusuna dokundunuz, Ekim 1962'deki «Füze krizi»ni görüşelim. Rusların Küba topraklarında füze tesislerini kurma kararı kimin tarafından ve kimin önceliğiyle verildi?*

Sovyetler Birliği istemeseydi füzeler gönderilmeyecekti gayet tabii. Ülkemizi korumak ihtiyacını hissetmeseydik füzeleri istemezdik. Birleşik Devletlerin saldırı planlarını kesin bir şekilde önlemek için Sovyetler Birliği'ne başvurduk.

• *Sovyetler Birliği de füzelerin hemen gönderileceğini bildirmişti demek?*

Evet.

• *Geçmiş olayları ve sonuçlarını düşünerek bu kararın verildiğine pişman mısınız?*

Hayır.

• *Birleşik Devletlerle Rusya, füzelerin geri alınması için bir anlaşmaya varınca Küba'nın onları alakoymak gibi bir durumu var mıydı?*

Bu ancak Sovyet Rusya ile tam bir bozuşma halinde mümkün olacaktı. Bizim için pek akılsızca bir hareket olurdu bu.

• *Küba halkında füzeleri alakoymak için bir istek yok muydu?*

Hepimiz füzeleri Küba'da alakoymak taraftarıydık. Üstelik Sovyet Rusya'nın onları geri alacağını hiç düşünmemiştik. Uygun bir çözümleme bakımından Küba'nın söz hakkı sahibi bulunmasını tercih ederdik doğrusu.

• *Çözümlemenin iki yolundan biri ne olabilirdi?*

O sıralarda olayı karşılaştırıyorduk. Egemen bir ülke olarak uygun koruma haklarımızı benimsemiş, anlayışımıza göre haklarımızı kısıtlayan Birleşik Devletler'in isteklerine karşıydık. Kendi kendime soruyordum... İtalya'da, Türkiye'de, Sovyet Rusya'nın yakınında Birleşik Devletler'in aynı üsleri olduktan sonra ne hakla bize itiraz ediyorlar? Sovyet Rusya'nın da buna hakkı yok mu? Kendimizi korumayı bir yana bırakalım, Birleşik Devletler aynı koruyucu tedbirleri almıyor mu dünyanın başka kısımlarında?

• *Peki neden Küba'yı füzelerle korumak zorunluluğunu hissettiniz? Küba istilasından korktuğunuzu söylüyorsunuz ama o sıralarda öyle bir istila tehlikesi yoktu. Herkesçe bilinen bir şeydi bu. Nükleer tesislerin Küba'da kurulmasına izin vermekle nükleer çarpışmaya yol açtığınızı bilmeniz gerekiyordu.*

Saldırı tehlikesi bugün de, ilerde de olacağı gibi vardı. Füzelerin bulunması bizlere neden emniyet sağladı? Çünkü Birleşik Devletler'in stratejisi nükleer dengeye dayanmaktadır. Bu kavramla Küba'da füzeler bulundukça korunmuş olacaktık. Mahalli savaşı önleyecekti -Birleşik Devletler'in Vietnam'da şu anda yaptığı savaş gibi. Küçük bir ülke için tıpkı nükleer savaşa benzer yıkıcı, öldürücü bir savaş.

• *Küba için termo-nükleer yahut sosyal bir savaşın arasında fark olmadığı kanısında mısınız?*

Bizimki kadar büyüklükte bir adada konvansiyonel silah ve bir yığın uçak atomik silahlarla eşdeğerdir. Birleşik Devletler'in saldırısı milyonlarca insanın ölümüne sebep olacaktır. Uzun süre devam edecek bir mücadele yıkıcı ve öldürücü sonuçlar yaratacaktır.

• *Bunun er-geç böyle olacağına inanıyor musunuz?*

Er-geç neler olabileceğini bilmem, ama tehlikenin farkındayız. Yoksa korunmamız için bu kadar çaba ve para harcamazdık.

• *Küba'da nükleer tesislerin bulunmadığını içtenlikle söyleyebilir misiniz?*

Kuzey Amerika İstihbarat Bürosu'na yardımda bulunmak zorunluluğunda değilim. Kendi kanallarıyla istedikleri bilgiyi elde edebilirler.

• *Öyle ise Amerika İstihbarat Dairesi'nin raporlarından habersiz Amerikan halkına bir yardım diye yapabilirsiniz.*

Halkımızdan vazgeçme anlamına gelebilecek herhangi bir konuşma yapmaktan kaçınırım. Ama söylediğiniz gibi Amerikan halkını sükunete kavuşturacaksa, buna benzer silahların Küba'da bulunmadığını söylemekte bir engel görmüyorum. Maalesef yoktur..

• *«Füze krizi» anında Kruşçev'in Küba'ya karşı baskılı davrandığını düşünüyor musunuz?*

Evet. Kruşçev memleketimize karşı daima dostça davranmıştır. Çok büyük yardımlarda bulunmuştur. Ama Ekim Krizindeki davranışı ciddi bir hareketti bizim için.

• *O zamana kadar Kruşçev'le aranızda oldukça içten bir bağ vardı değil mi?*

Evet, Sovyet devleti ve halkı ile ilişkilerimizin devrimimiz için önemini bildiğimizden, yapılan haksızlığa rağmen aramızdaki bağları koruduk. Kruşçev, Sovyetler Birliği'nin Başbakanıydı hâlâ. Bize karşı daima anlayış göstermiştir. Küba devrimine sempati beslediğinden asla şüphe etmem. Ancak büyük bir çıkmazın içerisindeydi. Savaş ve barışı etkileyen faktörlerdir ki ona bu kararı verdirtmiştir. Sorumlu-

luğu cidden çok önemliydi. Kararlarını tarih inceleyecek.

• *Kruşçev iktidardan uzaklaştırılınca reaksiyonunuz neydi? Şaşırmış mıydınız?*

Açıkçasına evet. Liderliğinin asla sarsılmayacağını zannederdim.

• *Sizce nasıl oldu bu iş?*

Sanıyorum ki bunun nedeni bir takım karışık olaylar, belki de iç hususlar olmuştur. Kruşçev'in başkanlığı gittikçe değişip kişisel bir nitelik almaktaydı tamamıyla. Yerine başkası atandığı zaman zaten ilişkilerimiz bir hayli kötüleşmişti.

• *Kruşçev'in kendisiyle mi?*

Kendisi, dolayısıyla hükümetiyle.

• *Aranızdaki bağlar o kadar zayıf mıydı?*

Füze krizinden sonra Birleşik Devletler'in yıkıcı hareketleri sıklaşmıştı. Orta Amerika'da bize karşı saldırıya geçecek üsler örgütlendiriliyordu. Kendi görüşümüze göre bütün bunlar davranışlarımızı haklı çıkarıyordu. Üstelik Küba'nın uluslararası politik durumu yüzünden Kruşçev'in de durumu değişmişti.

• *Kızıl Çin'e karşı kışkırtıcılığını mı kastediyorsunuz?*

Hayır, özellikle onu değil. Ekim krizi ile başlayan dış politikasını kastediyorum.

• *Birleşik Devletler'e karşı daha sert davranmasını mı düşünmüştünüz?*

Aslında evet. Bu yüzden Kruşçev'le aramızda doğan güvensizlik yok edilemezdi. Ama başkan değişince durum oldukça düzeldi.

• *«Füze krizinin» sonunda Birleşik Devletlerle Sovyetler Birliği arasındaki uzlaşmada Birleşik Devletlerin Küba'yı istila etmemeleri öne sürülmüştü. Bu uzlaşmanın uygulanacağına inanıyor musunuz?*

Şüphesiz. Bu anlaşma kanuni bir gerçektir Birleşik Devletler, topraklarımızı kontrol ettirmediğimizden böyle bir anlaşmanın uygulanamayacağını iddia etmelerine rağmen gerçekte kabul etme zorunda kalmışlardır. Sovyetler Birliği'nin uzlaşmaya sadık kaldığını teslim etmişlerdir. Böylece kendilerine düşen görevi yapmak zorunluluğundadırlar. Fırsat düştükçe Birleşik Devletler böyle bir anlaşmanın var olmadığını söylemekte. Oysa bu anlaşma, hatta söz konusu edilmeyen başka anlaşmalar da vardır. Bununla birlikte bunlardan sözetmek gereksizdir, biyografimi yazmıyorum. Başbakan görevlisiyim. Belki günün birinde Birleşik Devletlerin Ekim Krizinde topluma bildirilenlerden başka ayrıcalıkları meydana çıkacaktır.

• *Yazılı ve imzalı anlaşma mı?*

Protokola uygun bir anlaşma değildi. Diplomatik temaslarla varılan bir anlaşma.

• *Bu anlaşma Amerika'nın Küba üzerine U-2 uçuşlarına ara vermesiyle ilgili miydi?*

Hayır, çünkü U-2 uçuşları Küba'nın üzerinde hâlâ devam ediyor. U-2 uçuşlarından başka, uydularının fotoğraflarını da çekiyorlar. Bugünkü dünyamızda genel olarak bütün alanlar incelenmektedir ve sanıyorum ki yeryüzündeki incelenmeyen bir yer yoktur. Mutlaka Birleşik Devletler'e ait toprakların da fotoğrafları çekilmiştir, bu benim tahminimdir ancak. Havadan gözetilmeyecek herhangi bir alanın var olduğuna inanmamaktayım. Hanımlarımız için güneş banyosu yapmak güçleşiyor gittikçe.

• *U-2'leri düşürebilecek güdümlü mermileriniz var, bunları neden kullanmıyorsunuz?*

S.S.C.B, bunları Küba'ya devrettiği vakit, ancak ciddi durumlarda, vatanımızı herhangi bir saldırıdan korumak zorunluluğunda kaldığımız zaman kullanılacağına söz vermiştik. Dövüşmek isteğinde olan «provokatör»lere benzememek için sözümüze sadık kaldık.

• *Devam eden U-2 uçuşlarından başka herhangi bir alanda Birleşik Devletlerle Küba arasında bir mücadele var mı?*

Guantanamo koyu kışkırtmaları.

• *Guantanamo'daki olayların Birleşik Devletlerin kışkırtması yüzünden meydana geldiğini mi iddia ediyorsunuz?*

Evet. Bir düzen halinde bazen artmakta, bazen de azalmaktadır, ama son günlerde ne yaralanma, ne de ölüm olayı olmuştur. Ara sıra topraklarımıza ateş etmelerinden çok, tabyalarımızın daha iyi bir sa-

vunma düzeninden ileri gelmektedir bu. Şimdi korunmaktadır tabyalarımız, oysa eskiden açıktalardı. **(Konuşmadan bu yana Küba'lı bir askerin Amerikan toprağına geçtiğini, Küba ise adamın asla Küba topraklarını terk etmediğini iddia ettiler. Ve Küba herhangi bir saldırıya karşı bütün kuvvetlerini seferber etmiştir.)**

• *Guantanamo ciddi bir tehlike sayılmaz değil mi? Guantanamo'dan bir saldırıya uğrayacağınızı beklemiyorsunuz.*

Belirli bir tarih ve yerde herhangi bir saldırı beklememekle birlikte Birleşik Devletler'in daimi bir tehlike olduğuna inanıyoruz. Bundan ötürü her an hazırlıklı olmamız gerekiyor. Enerji ve kaynaklarımızın çoğunu savunmamızı güçlendirmeye harcamak zorundayız.

• *Domuzlar Koyu fiyaskosundan sonra Birleşik Devletlerin Küba'ya karşı yeni bir saldırıyı destekleyeceğini gerçekten düşünüyor musunuz?*

Birleşik Devletler'in politikası karıştırıcı ve saldırıcıdır. Onun için şüphe beslememiz doğaldır. Böyle bir olayın herhangi bir gün meydana gelebileceğini düşünerek ona göre hareket ediyoruz. Bununla beraber Birleşik Devletler'in bize karşı hücuma geçmelerinin kolay olmayacağını da biliyoruz. İlkin üstün kuvvetler kullanarak uzun bir savaşa girişecek ve sonsuz mücadelelere karışmış olacak. Sonra ciddi enternasyonal güçlüklere maruz kalacak. S.S.C.B'nin Küba hususunda kesin durumuna göre böyle bir saldırının sonucu olarak birçok olayların doğacağını

bilmektedirler. Öyle ise Birleşik Devletler'in kazançtan çok kayıpları olacağı gibi, böyle davranmakla zamanla başka sahalardaki devrimleri önleyemeyeceklerdir.

• *Peki öyle ise neden istila tehlikesinin var olduğunu sanıyorsunuz?*

Birleşik Devletler, Vietnam'a müdahale etmenin ne kadar tehlikeli olduğunu biliyor. Dünyanın diğer kısmındaki güçlerin birleşmesine karşı çıkmakla kendisini tehlikeye attığını da bilmektedir. Bununla birlikte, usa vurma gücü ve bazı müttefiklerinin öğütlerine rağmen Güney Vietnam savaşma gittikçe daha fazla karışmaktadır. Bir hükümet böyle davrandıkça aynı hatayı dünyanın herhangi bir yerinde yeniden işlemeyeceği nasıl garanti edilebilir.

• *Füze krizinden bu yana karşı devrim çalışmaları azaldı mı Küba'da?*

Hayır. C.I.A. çalışmalarını her türlü çarelere başvurarak sürdürmekte. Birleşik Devletler'de bulunan Kübalılarla, karşı devrimcilerin akraba ve arkadaşları ile sistematik bir şekilde haberleşme, casusluk ağını ve karşı devrimi organize etmeye çalışıyor. C.I.A. çalışmaları üzerine haberlerin çoğunu halka duyurmamaktayız. Çok zamanlar ajanların geleceğini biliriz. Daima ajanları, sandal yada gemileri, radyo-komünikasyon cihazları yakalıyoruz. Onları şaşırtmak ve şüphe içerisinde bırakmak için haberleri yayınlamıyoruz. Çeşitli taktikler kullanmaktadırlar. Örneğin çok hızlı giden motörlerle ajanlarını karaya çıkarmak için ana gemiler kullanıyorlar, sonra geri

dönüp ajanlarını kurtarıyorlar. Fakat gelişen örgütlerimizin sayesinde bu taktiklere güvenilemez oldu. Şimdi adamlarını memlekete sızdırma metodunu kullanıyorlar. Onları doğrudan doğruya almaya gelmeyip iyice kamufle edilmiş sandalları belirli buluşma noktalarında bekletiyorlar. Sandalların içinde yakıt, nasıl kullanılacağına ve takip edilecek yola dair yazılı direktifler bulunmakta. Sandalı nerede bulabileceklerini daha sonra söylerler adamlarına. Bu sandalların bir çoğunu elde ettik.

• *Yakaladığınız ajanları ne yapıyorsunuz?*

Domuzlar Koyu'nda esir ettiklerimize yapılan davranışın aynını yapıyoruz.

• *Kaç siyasi tutuklunuz var şu anda?*

Buna benzer haberleri bildirmemekle birlikte sizin için bir ayırım yapacağım. Aşağı yukarı 20 000 sanırım. (8. Ekim 1965 tarihli Time'a. göre tutukluların sayısı 50.000'e yakındı.) Bunlar devrimci mahkemeler tarafından mahkûm edilmişlerdi. Aralarında karşı devrimciler olduğu gibi, Batista rejimi sırasında halkın aleyhine suç işleyenler, politik çalışmalarla ilgisi olmayan dolandırıcılık, hırsızlık yahut tecavüzler gibi suçlardan dolayı mahkûm olanlar vardır. Ne yazık ki daha uzun bir süre için karşı devrimci mahkûmlarımız olacak.

• *Neden?*

Devrimci bir harekette tarafsız kalmak imkansızdır. Ya devrimin partizanları yada düşmanları vardır. Her devrimci harekette böyle olmuştur. -Fransız

Devrimi, Rus Devrimi, bizim devrimimiz. Ayaklanmalardan söz etmiyorum. Büyük sosyal değişiklikler getiren, milyonlarca insanları ilgilendiren sınıf mücadelelerinden söz ediyorum. Biz böyle bir mücadelenin içinde bulunuyoruz. Birleşik Devletler karşı devrim hareketlerini destekledikçe, casusluk ve sabotajcı gruplarını örgütlendirdikçe, yüzlerce insanı topraklarımıza saldırmaya, bomba, patlayıcı maddeler ve silahlar göndermeye devam ettikçe -günden güne güçsüzleşen- karşı-devrimciler bu yardımı buldukça bu gibi çalışmalarda bulunanların cezalanması için devrimci mahkemelerin var olması şarttır.

Amerikan vatandaşları C.I.A. ve Amerikan hükümetinin bu tutuklulara karşı sorumluluklarını düşünse çok iyi olurdu. Domuzlar Koyu olayında, istilacılara oldukça yumuşak davranıldı. Batista'ya karşı girişilen mücadelede devrimcilere işkence yapan, onları öldüren yahut gaddarca davranan kişiler idam edilmişti yalnız. Bir tek bunlara ve buna benzer suçlar için savaş mahkemesi en ağır kanunları uygulamıştır. Diğerleri 20-30 yıllık hapis cezasına çarpılabilirlerdi. Oysa devrimci hükümetin görüşüyle eski suçları bağışlanarak serbest bırakıldılar. Birleşik Devletler'in sebep oldukları zararları ödemeleri için bir çeşit ahlaksal bir harekettir bu.

• *Yapılan zarar tamamen ödendi mi?*

Hayır. Bir şeyler olmuştu gerçekten. Fena bir başlangıç, diyebilirim. Çünkü hem nicelik, hem de nitelik bakımından zararın tümünü ödemediler. Kızıl Haç'ın ciddiyetine inanarak tazminatı ödemeden esirleri serbest bırakmıştık. Anlaşmaya dahil olma-

yan birkaç Kuzey Amerika'lıyı da serbest bıraktık, Donovan **(James B. Donovan Domuzlar Koyu esirlerinin serbest bırakılması için Castro ile müzakere eden New York'lu avukat)** esirleri tazminatın ödenmesini beklemeden serbest bırakmamızı istedi. Sonradan Donovan'ın taahhüdünü yerine getirecek kadar forsu olmadığı anlaşıldı. Onu kabahatli bulmuyorum. Fakat Birleşik Devletler hükümetini suçluyorum. Çok fena birşey yaptılar. Günün birinde buna benzer bir durumda bulunacak Kuzey Amerika'lı vatandaşların aleyhine olacaktır bu. Onların kaybı bizimkinden büyüktür sanırım.

• *Ödenmeyen meblağ ne kadardır?*

Hesabımıza göre vaad edilen 62.000.000 dolardan ancak 40.000.000'ı ödenmiştir. Tıbbi malzemenin bir çoğu gönderilmediği gibi ilaçların nicelik ve niteliği bakımından da sözlerinde durmadılar. **(Amerikan Kızıl Haç'ına göre vaad edilen tazminat 53.000.000 dolardı. Bunun 49.300.905 doları ödenmiştir. Bir sözcü geri kalan kısmının da nakliye ve ambalaj masraflarına harcandığını ifade etmiştir. Catro'nun tıbbi malzeme hakkındaki iddialarını reddetmektedirler.)** Bundan ötürü Birleşik Devletlerin devrim'e karşı suç işleyen diğer tutuklulara yardım hususundaki tekliflerine kulak asmadık. A.B.D. hükümeti yalnız istila hareketlerine dahil olanlara değil C.I.A. örgütüne giren ve bu yüzden tutuklanan binlerce insana karşı sorumludur, bunu asla unutmamalıdır. Birleşik Devletler bu insanlara özgürlük vaat edemeyeceğine göre bunlar ancak

devrimci hükümetin hakları geri verme planları sayesinde hapisten kurtulabilecektir.

• *Zamanında Birleşik Devletler'in karşı devrimi desteklemelerinden vaz geçtikleri takdirde siyasi tutukluların çoğunu serbest bırakacağınızı bildirmiştiniz. Durumunuz değişti mi bu hususta?*

Karşı devrimin Birleşik Devletler'in koruyuculuğu ve yöneticiliği altında yapıldığını, aradaki gerginliklerin asıl nedeni olduğuna inandığımız için bu teklifi yapmıştık. Hazırlıklı bulunmak zorundaydık. Birleşik Devletler'in yardımı olmasa karşı devrim hareketi yapılamazdı, eminim bundan. Karşı devrim son bulduğu takdirde esirlerin de hapiste tutulmalarına son verilecektir. Haklarını geri verme programımızın sayesinde bu insanların çoğunun birer devrimci olacaklarından şüphe etmiyorum.

• *Hakları geri vermenin şekli nedir?*

İki şekil vardır. Biri, Escambray dağlarında. karşı devrimci çeteleriyle iş birliği yapan köylülerdir. Bunlar hapsedilmeyip bir iki yıl için **granjas**'larda **(Devlet çiftlikleri)** tarım işlerinde çalıştırıldılar. Tevkif edilip serbest bırakılacakları zaman zarfında devrimci hükümet, ailelerinin bütün ihtiyacını temin etmiştir. Serbest bırakıldıkları zaman tarım işçisi olarak tarım alanlarına yerleştirildiler. Aileleriyle birlikte hükümetin yaptırdığı lojmanlarda yaşamaktadırlar. Diğer şekli de Batista'nın terör rejimi sıralarında halka yaptıkları zulüm ve 1959'dan beri karşı devrime katılma gibi suçlardan ötürü tutuklananlarla ilgilidir. Bunlarınki üç devreye ayrılır. Birincisi, ta-

rım işlerinde çalışmaları, öğretim ve diğer çalışmalar. İkincisi esirin ara sıra ailesini ziyaret etmesine izin verilmesi. Üçüncüsü de kaçmayacağına dair vereceği şeref sözü üzerine serbest bırakılması.

• *Cezai tesisler çoğunlukla sanat işleri, sekreterlik ve iş idaresinin öğretimi üzerinde dururken siz neden tarımsal öğretimine bu kadar önem veriyorsunuz?*

Tarımla ilgili gelişmelerin memleketimiz için ne demek olduğunu anlamanız gerekli. Halkın esas ihtiyaç maddeleri demektir, yiyeceği, giyeceği ve barındırılması... Memleketimizin sahip bulunduğu tabii kaynaklarını derhal faydalı kılmak demektir.

• *Nelerdir bunlar?*

Toprak ve iklimimizin kaynakları. Yarı-tropikal bir mıntıkada bulunmamız bize belli ürünler yetiştirmede olağanüstü imkanlar sağlıyor. Fikrimce şeker kamışı üretiminde gerekli olan doğal koşullar Küba'dan başka hiçbir memlekette yoktur. Çiftlik hayvanları üretimi için de olağanüstü koşullara sahibiz. Otlaklarımızdan bütün yıl faydalanabiliriz. Dönüm başına elde edilen et ve süt miktarı Avrupa'nın endüstrileştirilmiş herhangi bir şehrinden iki misli fazladır. Dünya piyasasında talebi gittikçe artan tropikal meyvalarımız için de böyle. Aynı zamanda kış sebzelerini, liflerinden yararlanılan tarım ürünleri ve bazıları ancak kendi topraklarımızda bulunan değerli ağaçları da yetiştirecek koşullara sahibiz. Tabii kaynakların yanında tarım makineleri, tohum, gübre ve haşarat öldürücü ilaçlar için nispeten ufak yatırımlar

ve halkımızın çalışmasıyla yatırdığımız parayı kısa bir zamanda çıkaracağımız gibi ihracat için mal fazlalığımız da olacak.

Söz konusu ettiğim bu imkanlar devrimden önce de vardı. Yani tabii kaynaklar aynıydı. Peki neydi eksik olan? Pazarlar. İç ve dış pazarlarımız eksikti. Ticari ilişkimiz Birleşik Devletlerle idi adeta. Bir bakımdan bu tabii bir temele dayanıyordu. Küba'nın ürettiği A.B.D.'nin ihtiyacı olduğu ve A.B.D.'nin ürettiği, Küba'nın ihtiyacı olduğu ürünlerin alış verişi. Birleşik Devletler'in, Amerikan malları için Küba'ya bir sürü vergiler empoze etmesi uygunsuzluk yarattı. Böylelikle Kuzey Amerika'nın sanayi ürünleri diğer memleketlerinkine göre üstünlük kazandı.

Tabiidir ki başka memleketlerle de az miktarda ticaretimiz olmuştur, ama bu koşullar altında yeterli olmadığı gibi, ekonomik gelişmemizi de durgunlaştırdı. Küba'nın nüfusu devrim öncesi otuz yıllık bir zamanda iki misli artmıştır. Buna rağmen 1959'da 7.000.000 insanımız sadece 3.500.000 olduğu yıllardaki şeker kamışı ihracatının gelirine az çok yakın bir gelirle geçinmek zorundaydılar. Korkunç bir işsizlik kapladı ortalığı. Memleketimizdeki Kuzey Amerikan şirketleri Birleşik Devletler'e yılda 100.000.000 dolar gönderiyorlardı. Devrimden önce, 10 yıl içinde elde edebileceğimiz kazançtan çok üstündü bu. Böylelikle gelişmemiş küçük bir memleket sanayileşmiş büyük bir memlekete yardım etmekteydi.

O günlerde Havana'ya gelmiş olsaydınız, birçok iş yerleri, ışıklı reklamları ve otomobiller görürdünüz. Gerçekten bu memleketin refah içerisinde bu-

lunduğu hissini uyandırabilirdi. Fakat aslında elimizde kalan kaynakların ufak bir azınlığa lüks bir hayat yaşatmak için tüketildiği anlaşılırdı. Bu refah Küba'nın iç kısımlarına uymamaktaydı. Orada halkın akarsuya, kanalizasyon, yollar, hastaneler, mekteplere ihtiyacı vardı. Orada şeker kamış tarlalarında çalışan binlerce işçi, yılın 3-4 ayında çalışıp düşünülmeyecek kadar sefil, berbat sosyal koşullar altında yaşıyorlardı. Paradoksal bir durum meydana çıkıyordu. Zenginliği yaratanlar bundan en az faydalananlardı. Parayı harcayanlar da köylerde oturmayıp zenginlere yakışacak konforlu bir hayat yaşamaktan başka hiçbir şey yapmıyorlardı. Zengin sınıfımız vardı, ama zengin memleketimiz yoktu.

Birleşik Devletler devrimden önceki refahı ileri sürerek Küba ulusunun bugün yokluk içinde bulunduğunu göstermek istiyor. Oysa ancak ufak bir sınıfın refahı idi bu. Onlar bugün Küba'da yapılanları saklamakla kalmıyorlar, devrimden önceki kötü ekonomik ve sosyal düzeni de saklıyorlar. Memleket halkının çoğu bu koşullar altında yaşıyordu. Tabiidir ki devrimden bu yana halkı zenginleştirmedik, ama hayatlarını bir düzene koyduk. Cehaleti yok ettik, çocuklar ve büyükler için öğrenim merkezlerini açtık, her türlü tıbbi yardımları elde ettik. Binlerce evin yapımıyla birlikte kara yolları, caddeler, parklar, su kemerleri ve kanalizasyon sistemleri yapıldı. Sağlık durumları ile ilgilendik. İş alanları, yiyecek temin ettik -kısacası halkın hayat standardını düzeltmek için elimizden geleni yaptık. Ve zamanında lüks bir hayat yaşayan azınlığın zararına olmuştur bunlar.

• *Bütün bunlar endüstriden çok tarım alanındaki gelişmeler yüzünden mi başarılmıştır?*

Evet. İhtiyaçlarımızı temin etmek, ekonomimizi geliştirmek için dünyada fazlasıyla var olan birkaç madde yüzünden 100 milyonlarca pesos'u sanayi tesislerine mi yatırmalıydık? Bunların kurulması yıllarca süreceği gibi kalifiye mühendis, teknisyen ve işçiye ihtiyaç olacaktı. Yüz binlerce erkek ve kadını basit işlerde kullanarak, ufak yatırımlaların kendilerini kısa bir zamanda ödeyecek ve memlekete servet sağlayacak dünya piyasasında aranan malları çıkarmak için tabii kaynaklarımızdan faydalanmamız mı doğru olacaktı?

Örneğin meyva nispeten kıttır, belirli mevsimlerde sebze de öyle. Et ve süt az bulunur, şeker de yok gibi. Kısacası yiyecek maddeleri kıtlığı var yeryüzünde ve nüfus da bunların üretimi ile kıyaslanmayacak kadar artmaktadır. Memleketimizin yaptığı gibi, gıda maddelerinin ilmi bir şekilde üretimini geliştiren bir memleket sınırsız ihtiyaç maddelerini üretmiş olacaktır. Dünyanın pek çok kısımlarında sanayileşmeye önem verildikçe gıda maddelerini üreten memleketler gelişecektir. Çünkü bunlar için bir otomobil yapmak boğa yetiştirmekten kolaydır.

Böylelikle dönüş noktamız tabii kaynaklarımızdan faydalandığımız tarımdır. Aynı zamanda halkı daha üstün bir teknik ve yatırıma ihtiyaç gösteren sanayi planlarını da hazırlamaktayız. Bu demektir ki 1970 yılına kadar ancak tarım alanlarında gelişmeden çalışacağız. 1970'e kadar dolar olarak ihracatımızı iki misline çıkaracağız. Hiçbir Latin devletinin

buna benzer bir projesi olduğunu sanmıyorum. Ticaretimiz artmaktadır. Ekonomimize güven sağlamlaşmaktadır. Şeker fiyatlarının dünya piyasasında düşük olduğu bu günlerde; Küba'da -Peru, Brezilya ve San Domingo'da olduğu gibi-, ne şeker üretim merkezlerinin kapatılması, ne de işçilerin işlerinden çıkarılması söz konusu olmuştur. Bu memleketlerdeki devrim hareketlerine karşı yaratılan hoşnutsuzluk sebep olmuştur. Biz de bunun aksine daha fazla şeker üretip şeker merkezlerini kapatacağımıza, şeker kamışı ekimini ve şeker fabrikalarını arttırdık. Bunu niçin ve nasıl yapıyoruz? Sovyetler Birliği, Avrupa ve Asya'daki sosyalist devletlerin şekere ihtiyaçları var ve onlar da bize gerekli olan maddeleri üretmekteler. Böylelikle şekerlerimiz için geniş pazarlar yaratılmış oluyor.

• *A.B.D.'nin ablukasının ne gibi etkisi oldu Küba'nın deniz aşırı ticaretine?*

Amerikan ablukası bizi daha fazla ve sıkı çalışmaya zorladı.

• *Etkisi oldu mu?*

Devrimin yararına olmuştur.

• *Şimdi Fransa, Japonya, İngiltere, Kanada, İtalya ve komünist olmayan diğer devletlerle alışveriş yapmıyor musunuz ve bu ticareti genişletmeyi planlamıyor musunuz?*

Evet, yapıyoruz ama A.B.D. bu memleketlerin hükümetlerine ve bizimle ticaret yapan şirketlere alışverişi önlemek amacıyla baskı yapmaktadır.

(Doğrulanmamıştır.) Amaç sonuç nedir, Niçin bütün memleketler bizimle alışveriş yapıyorlar? Çünkü A.B.D. politikasının bir çeşit intihar politikası olduğunu anladıkları için. Bu devletler A.B.D.'nin sosyalist kamplarla ticaret yapmamasına rağmen, güttüğü kısıtlı politikasının boşluğunu doldurmak için sosyalist devletlerle ticaretini arttırmaktadırlar.

• *Kızıl Çin, Arnavutluk, Kuzey Vietnam, Kuzey Kore ve Küba hariç A.B.D.'nin komünist devletlerle ticari anlaşması vardır.*

Bunlar tek tük durumlardır, Çin dahil sosyalist kampları milyarlarca insandan meydana gelmiştir. Büyük bir pazardır. Tecrübeli ve olgun bir memleketin bu fırsattan faydalanmaması saçmadır. Sosyalist kamplara satış yapmamakla A.B.D. kendi ekonomik çıkarını baltalamaktadır. A.B.D. Çin'le alışveriş yapmayınca Japonya, Çin'le ticaretini arttırmaktadır. Fransa da öyle ...A.B.D. Sovyet Rusya ile ticarete yanaşmamaktadır, oysa Avrupa'nın ekonomik yüksek seviyesi ve gelişmesinin en önemli faktörü, Batı Avrupa'nın S.S.C.B. ile yapılan ticaretinin artmasına bağlıdır. **(A.B.D. stratejik olmayan maddeleri alıp satmaktadır Sovyet Rusya'ya ama sayısı oldukça azdır. Başkan Johnson, Meclisten S.S.C.B. ile ticaretin daha da kısıtlanmasını istemiştir.)**

A.B.D.'nin Küba'ya yaptığı gibi dünyanın başka taraflarında meydana gelecek devrimlere karşı da aynı tavırı takınıp takınmayacağını merak ediyorum. O zaman dünyanın geniş bir kısmıyla, 2-3 milyar insanla ticari ilişkilerini kesmek zorunluluğunda kalacaktır. Aynı zamanda A.B.D. kendini yok etmekle

birlikte uluslararası yardım bahanesiyle kurbanlarına ekonomik bir şantaj yapmaktadır. Kurtuluş hareketlerine karşı uyguladığı kısıtlı politikasını desteklemek için çok büyük masraflara katlanması gerekmektedir. A.B.D.'nin devrim paniğini kavrayan ve bu yardımlardan faydalananlar «ya paranız yada komünizm» diyerek klasik isteklerde bulunmaktalar. -Çoğunlukla paralarını da almakla birlikte bu paralar halka yardımdan çok şantajcıların cebine girer.

Aç ve gelişmemiş devletlerin sefaletine çare bulunacak tek yol devrimdir. Sosyal düzeni değiştiren, sosyal bağları silen, gereksiz masrafları kısan tabii kaynakların boşuna harcanmasını önleyen bir devrim. Gelişmemiş milletlerin planlı ve düzenli çalışmalarını denetleyen bir devrim. A.B.D. günün birinde ancak devrimin yerleştiği memleketlerin uluslararası mali yükümlülüğü yerine getirdiklerini anlayacaktır.

• *Biraz önce Havana'dan az gelişmiş bir memleketin fazla gelişmiş bir kenti olarak söz ettiniz. Fakat bugün ziyaretçilere daha çok çökmüş bir anıyı hatırlatmaktadır. Bakımsız sokaklarında trafik yok gibi. Binalar nerede ise yıkılacak bir durumda. Halkın yararına olan bütün işler yetersiz, binaların yetersizliği had bir durumda. Küba, başkentine bakamazsa uluslararası mali yükümlülüğü nasıl yerine getirebilir?*

Modern bir şehrin, Havana'nın eski halinde kalması için pek çok masrafa katlanmamız gerekir. Memleketin iç kısımlarında yapmak zorunluluğunda kaldığımız işler karşısında Havana'yı eski durumun-

da tutmamız çok zararlı olur. Bundan ötürü yeterli kaynaklar elde edilinceye kadar Havana haliyle ihmal edilecektir. Tabiidir ki Havana'da esaslı olan noktalara önem verilmektedir -ulaştırma, su, kanalizasyon, sokaklar, hastaneye, parklar, mektepler ve diğerleri. Ama devrimden önceki gökdelenler gibi binaların yapımına belirli bir zaman için ara verilmiştir. Hatta 1960 şehirler kanununa göre bütün kiralar azaltıldığı gibi hiç kira ödemeyenler de vardır.

• *Bu kanun nasıl uygulanıyor?*

Kiralarda yüzde kırk bir indirim yapıldı derhal. 1960 yılından 20 yıl önce yapılan binalar için halk beş yıllık bir kira ödeyecekti. Daha modern binalarda en az 20 yıl kira ödeyecekler. Yeni binalarda kiracılar aylık gelirlerinin yüzde onunu ödemek zorundadırlar. 1965'in sonunda şehir reformu bittiği için şehirdeki halkın yüzde sekseni evlerine sahip olduklarından kira vermemektedirler. Bunun sonucu olarak şehirde oturan ailelerin gelirleri milyonlarca pesos arttı.

• *Buna rağmen evsizlik ciddi bir sorundur Havana'da, değil mi? İki üç yıldan beri nişanlı oldukları halde ev bulamadıklarından aileleriyle oturmak zorunluluğunda kalıp boş bir apartman bulamadıklarından evlenemeyen çiftlerden söz edildiğini duyduk.*

Kaynaklarımızı Havana'daki ev sorununa götürseydik adanın diğer kısımlarını feda etmek zorunluluğunda kalırdık. Bundan başka kendi hayatlarını yaşayan ve işleri olan gençler gittikçe artmaktadır. Eskiden 17-18 yaşındaki bir gencin evlenmek iste-

mesi pek enderdi. Birçokları üniversitedeki öğrenimlerini bitirmeyi yada bir iş bulmaları için beklemek zorundaydılar. Bugün erkek de, kız da çalıştığından evlenmekte -doğumda da- oldukça bir artış vardır.

• *Şehirlerde oturulacak binanın azlığı dolayısıyla eski Küba tesisleri olan «posada»nın devamına izin verdiniz.* (Hükümetin idare ettiği ve genç Küba'lıların ufak bir ücret karşılığı hiç sorguya tabi tutulmadan sevişebilecekleri motele benzer tesisler.)

Bu daha çok karışık bir sorun. Bu sorunun incelenmesini isteyip istemediğinizi bilmiyorum. Posada ilerde çözümlenecek beşeri bir sorudur. Gelenekler ve görenekler yeni sosyal gerçeklerle çarpışabilir. Gençlerin cinsel ilişkilerinin daha bilimsel bir dikkate ihtiyacı vardır. Fakat bunun tartışması henüz planımıza dahil değildir. Ne görenekler, ne de gelenekler kolaylıkla değiştirilir... Ne de baştan savma idare edilir... Sosyal, ekonomik ve kültürel gerçeklerin insanların ilişkileri arasında yeni kavramlar yaratacağına inanıyorum.

• *Kübalıların cinsel ilişkilerini hâlâ etkileyen dini geleneklerin silinip atıldığı kavramlar mı?*

Dini geleneklerin etkisiyle birlikte, örneğin Anglo-Sakson geleneklerinden daha sert olan İspanyol geleneklerinin etkisi var sanırım. Söz konusu olan bu merkezler sosyal ihtiyaçları tatmin ettiklerinden faaliyettelerdir. Onları kapatmakla hiçbir şey kazanılamaz. Ama önemli nokta fuhuştu. Basit kadınlar bu sefih, rezil hayata ekonomik ve sosyal nedenler yüzünden atılmışlardı. Devrim bu kadınları

öğretime tabi tutarak başka iş alanlarında çalışmalarını, hayatlarını kazanmalırını sağlayıp yavaş yavaş fuhuşu önlemeye çalışmıştır. Bütün bunlar birden olmamakla birlikte zamanla etkisini göstermiştir. Bu durum da ilerde cinsel sorunlara değişik yollarla çare bulmak zorunluluğunu yaratmaktadır. Ama bu sorunların ileriye ait olduğunu düşünüyor, kesin kararlarla belireceğini sanmıyorum. Daha ilmi bir eğitim, üstün kültür ve anlamsız etkilerin kaldırılmasıyla halkımızın görüşünde yeni kavramların geliştiğine inanıyorum. Başka memleketlerde olduğu gibi derece derece olmaktadır.

• *Küba gençliğine öğretilen «üstün kültür»ün dogmatik ideolojik bir telkin olduğunu duymuştuk -«başka türlü» düşünenlere yıkıcı ve karşı devrimci damgasını bastıran bir telkin. Bu gerçek midir?*

Öğrencileri yetiştirmek en çok öğretmenin eğitim derecesine ve kapasitesine bağlıdır. Politik sorun değildir bu. Ama bulunduğumuz durumun normal olmadığı da bir gerçektir. Çetin sınıf mücadeleleri, fikirlerin, kararların, heyecanların çarpışmaları... Bütün bunlar birçok yasaklara atfedilebilinirdi. Bununla birlikte ilk günlerde bizi bunlar ilgilendirmiyordu. Okul olmayan yerlerde okul açmak, öğretmenin bulunmadığı yerlere öğretmen göndermek, A.B.C.'yi öğretmek başlıca düşüncemizdi. Bununla birlikte dokunduğumuz sorunlara kesin çare bulmak zamanı gelmiştir fikrindeyim. İlerde memleketimizin vatandaşı, entellektüeli olacak ilkokul çağındaki çocukların, devrim yaratan, hoşnutsuzlukları kökleştiren dogmatik usullerle eğitilmemelerine, mümkün oldu-

ğu kadar kendi kapasiteleri içerisinde fikir yürütecek, karar verecek bir biçimde yetiştirilmelerine dikkat etmeliyiz.

• *Devrimci olmayan bir gencin üniversiteye gireme yeceğini nasıl açıklayabilirsiniz?*

Bu hususta bir talimatname yoktur. Ama bir gencin karşı devrimci olmadığını belirtmesi lazımdır talebe organizasyonlarına göre. Üniversite eğitimi gören bir teknisyen binlerce pesos'a mal olmaktadır. Bu parayı kimler ödüyor? Halkımız. İlerde memleketimizi bırakıp Amerika'ya gidecek teknisyenleri mi eğitmeliyiz? Bence doğru değildir bu.. Yapılan masraflara göre yetiştirilen teknik elemanların bu memlekete hizmet etmeleri gereklidir. İlerinin entelektüelleri üniversitede eğitim görmekteler, biz de bunların devrimci olmalarına önem vermeliyiz. Üniversitede okuması için bir gencin marksist-leninist olması şart değildir. Örneğin katolik yahut protestan bir genç, pekâlâ üniversiteye girebilir.

• *Küba okullarındaki derslerde politik telkinler ne dereceye kadar yer almıştır?*

Politik telkinler dediklerinize sosyal eğitim demek daha doğru olur. Çocuklarımız komünist bir toplumda yaşamak üzere eğitilmektedir. Daha küçük yaşta onları maddi zevklerden, mal mülk sahibi olmak gibi bencil hislerden uzaklaştırmaktayız. Müşterek çaba ve iş birliği ruhunu aşılamaktayız onlara. Bundan ötürü bilimsel eğitimle birlikte sosyal hayata alışmayı ve genel kültürü öğretiyoruz onlara.

• *Öğretilen «kültür» politik noktalara mı dayanmakta?*

Tabii. Genel bilginin yayında belli kavramları etkileyecek konular da öğretilmektedir. Örneğin karşılıklı ilişkiler üzerinde durmadan tarih dersleri öğretilemez. Tarih ve toplumun gelişmesi hakkında bilimsel kavramlarımız vardır. Bazı konularda felsefi etkilerimiz belirecektir kendilerinde.

• *Marksist görüş noktasından eleştirilen sanat ve edebiyat konuları öğretilmekte midir?*

Sanat sorunlarını marksist bir yönden anlamlandıracak ehliyetli uzmanlarımız pek az. Bir devrimci olarak, fikrime göre, insan sanattan faydalanmalı, olumlu duygularını meydana çıkarmak, geliştirmek hususu üzerinde durmalı. Bence sanat bir amaç değildir. İnsanlık bir amaçtır, daha mutlu, daha üstün kılmak için... Belirli kültürü anlamıyorum, bilim ve kültürün amacı insandır diye düşünmekteyim.

• *«Daha mutlu» ve «daha üstün» kelimelerine geniş bir anlam verilebilir.*

Anlamlandırılmalıdır bu kelimeler. Maksat ve kavramsız kültürel hareketlerin herhangi bir toplumda var olduklarını pek sanmıyorum. Bütün bunları yaratmak istediğimiz insanlara faydalı kılmak tır ödevimiz. Ama her eserin politik bir mesaj taşıması demek değildir. Hayır, gereksizdir bunlar.

• *Küba'da sanat kontrol altında bulunuyor mu? -Örneğin edebiyat gibi.*

Hayır. Ama kanımıza göre değersiz olan bir kitap pek yayınlanmaz.

• *Demek ki karşı devrimle ilgili bir roman yazan bir yazarın eseri yayımlanmıyor?*

Bugünkü durumda hayır. Kağıt ve matbaa araçlarının işe yarayacağı gün gelecektir. Söz konusu ettiğiniz kitaplar, ders kitaplarıyla dünyaca tanınmış edebi değeri olan kitaplarda kısıntı yapmak zorunluluğu doğuracaksa yayımlanmaz. İnsan istediği konular üzerinde tartışacaktır. Entellektüel alanda en geniş tartışmalara taraftarım. Neden mi? Çünkü insanların özgürlüğüne inanıyorum. İyi yetiştirilmiş insana, düşünebilen insana, korkusuzca, kanaatine göre hareket eden insana inanıyorum. Ve fikirlerin savunulmalarına inanıyorum. Kitapların kara listelerde yer almasına, filmlerin yasaklanmasına karşıyım. Halkımızın çok iyi eğitilmiş, yetiştirilmiş olduğuna, değişik fikirlerin kökleşmiş inançlarını sarsmayacağına inanıyorum. Memleketimizdeki bütün erkek ve kadınların böyle düşünmelerini dilerim. Yaratmak istediğimiz insan tipi budur. Böyle düşünmesek, inançlarına, felsefelerine inanmayan insanlar olurduk.

• *Bugünkü durumda niçin böyle bir hava yaratılamıyor?*

Bunu düşünmek bir hayal olurdu. Birincisi karışık ekonomik sorunlar, ikincisi de giriştiğimiz mücadelelerdir bunların nedeni.

• *Küba basınının Birleşik Devletler'den tek taraflı söz etmesi de bu «mücadele»nin adına mıdır?*

Bunu yapmadığımızı söylemiyeceğim size. Doğrudur. Birleşik Devletler hakkında en kötü yazılar çıkmaktadır. Amerika'nın lehinde pek ender yazılar yayımlanır. Memleketinizin Küba'ya karşı davrandığı gibi davranıyoruz biz de. Hakkımızda yapılanlara karşılık bizler de Birleşik Devletler'in en kötü taraflarını meydana çıkarıyoruz. Yalnız şu farkla, biz Birleşik Devletler hakkında yalan yayın yapmamaktayız. Beğendiğimiz noktalar üzerinde duruyor, müspet meseleleri yazmıyoruz ama asla yalanlar uydurmuyoruz...

• *Bu da aynı anlama gelmez mi, düşünülecek olunursa?*

«Yalan»la neyi kastettiğinize bağlıdır bu. Yalan var olmayan olayları bilerek uydurmaktır. Aynı etkiyi yaratmalarına rağmen «yalan»la «değişik bir şekilde anlam vermek» arasında çok büyük bir fark vardır. Bunun bir ülkü olmadığını biliyorum ama tarafımızdan yaratılmayan gerçeklerin sonucudur bunlar. İnsanların birbirlerine gerçekten güvenebilecekleri ve saygı duyacakları bir dünyada böyle davranışlar olmazdı.

• *Vatandaşlarınız arasında düşmanca hisleri körükleyen bu tahriflerin üstünde durdukça Birleşik Devletlerle Küba arasında barışın yahut güvenin kökleşmesini bekleyemezsiniz.*

Sorumlu olan bizler değiliz. Küba ile bütün ilişkileri kesen Birleşik Devletler'dir.

• *Birleşik Devletler'in durumunu tahrif etmekten çok ulusunuza Amerika hakkında gerçek bilgi vermeniz sizin için daha kazançlı olmaz mı? Örneğin son yıllarda hükümetimiz, medeni haklarını savunmak için giriştikleri mücadelede zencilere yardım etmek için gittikçe artan bir çaba göstermekte. Onları destekleyen kanunlar çıkarılmıştır. Küba basınında zencilerin Kaliforniya'da ayaklanmaları yahut Ku Klax Klan'ın Alabama'daki zorbalıklarından büyük puntolarla sözedilmesi yanında bu tarihi konular da yer almalıydı.*

Bildiğime göre medeni haklar kanunu üzerine yazılar yayımlanmıştır. Tabii kendi görüşümüz sizinkine uymamaktadır. İnsanın başka bir insan tarafından sömürüldüğü sınıf toplumuna dayanan ekonomik prensipler, fark gözetme sorunlarını yaratmış sanırım. Ama bu güç ve karışık bir problemdir. Bizim de başımızdan geçmiştir bu. Sınıf imtiyazları ortadan kalkınca ayrı seçim yapmak sorunları da kendiliklerinden halledildi. Başarıya ulaşmak için fazla bir çabaya ihtiyaç kalmadı. Bunun Birleşik Devletler'de yapılabileceğine inanmıyorum. Şu sıralarda orada yapılacak bir devrimden söz etmek acayip olur. Klasik anlamda belki Birleşik Devletler'de asla bir devrim olmayacaktır, daha çok gelişmeler meydana gelecektir. 500 yıl sonra Kuzey Amerika toplumunun bugünküne hiç benzemeyeceğinden eminim. O zaman belki de ayırım gözetme sorunları olmayacaktır.

• *Peki neden Amerika'daki bu gelişmelerden söz etmiyorsunuz?. Niçin Küba ulusuna durumu olduğu gibi anlatmıyorsunuz?*

Çünkü olumlu gelişmeler daha olmamıştır Birleşik Devletler'de. Daha doğrusu bir gerileme olmuştur. Genel görüşümüze göre Birleşik Devletler'in politikası, özellikle dış politikası –gittikçe- aşırı reaksiyoner duruma kaymaktadır.

• *Birleşik Devletler'in dış politikasından söz etmiyorduk.*

Ama bizi en çok etkileyen budur gerçekten

• *Sansür meselesine dönelim. Amerikan dış politikası -yahut başka meseleler- hakkında hükümetinizin görüşüne uymadığı takdirde bu yazıların basında yayınlanmaları pek mümkün değildir. Aslında basın hükümetin bir dalıdır galiba.*

Söylediklerinizi doğrudur. Eleştirenler pek azdır. Sosyalizm düşmanları gazetelerimizde yazı yazamaz. Basınımızda var olmayan hipotetik özgürlüğü ilan etmekteyiz, sizlerin yaptığı gibi. Birleşik Devletler'de hükümetin aleyhine her hangi bir kitabın yahut yönetimi eleştiren yazıların basıldığını söyleyebilirsiniz. Ama bu sistemin güvenini tehdit etmemekte. Birleşik Devletler için bir tehlike teşkil etmeyen hareketler bile kovuşturmaya uğratılmıştır. İlerici fikirlere sahip olan kişiler -sinema, televizyon, üniversite ve entellektüeller arasında- sorguya çekilmişlerdir. Tutuklanmış, kovuşturmaya uğramış, Birleşik Devletler'in aleyhine faaliyetler komitesinin

huzuruna çıkmışlardır. Entellektüel terör aslında Amerika'da, vardır. İlerici fikirlerini anlatabilenlerin sayısı pek azdır. Başlarını derde sokmaktan çekinmektedirler.

• *McCarthy devrinin bitiminden bu yana -12 yıldan beri- bu doğru değildir.*

Bunun hâlâ geniş ölçüde doğru olduğunu sanıyorum. Eleştiriler yapılmaktadır Birleşik Devletler'de ama sisteme **uygun,** yoksa sisteme karşı değil. Sistem kutsaldır, dokunulamaz ancak gerçekten içten olan kişiler fikirlerini anlatmaya cesaret edebilirler. Basınımızın bu hususta kusurlu olduğunu kabul ediyorum. Eleştirmemeyi doğru bulmuyorum. Bana kalırsa muhalefet faydalı ve olumlu bir araçtır, bundan yararlanmasını öğrenmeliyiz,

• *Yani devrimin eleştirisine izin vereceğinizi mi demek istiyorsunuz?*

Eleştiri, evet ama düşmanın yahut karşı devrimcilerin hizmetinde değil.

• *Eleştirinin yapıcı yahut karşı devrimle ilgili olduğunu kim tayin edecek?*

Parti karar verir, iktidar, devrimci güçler... Az çok açık bir savaşın ortasında bulunduğunuzu anlamanız gerekli. Tehlikeleri anlatıncaya kadar diğer noktalar ikinci planda kalmalıdır.

• *Söz özgürlüğü de mi?*

Birleşik Devletler savaş sıralarında buna benzer güç bir durumla karşılaşınca, her zaman yaptıkları

gibi hiç çekinmeden memleketin çıkarma karşı olanlara baskı yapmıştır.

• *Vietnam savaşı için bu doğru değildir.*

Bu açık, topyekun bir savaş değil. Nazilerle savaştığınızda asıl bu politikayı güdüyordunuz. Her neyse muhasara sayılan durumdan kurtulduğumuz zaman, Birleşik Devletler emperyalistik «Küba'yı kurtarma» planlarından vazgeçtiği zaman, baskılar da gittikçe azalacaktır. O güne dek basınımızın memleketimizin politik ve devrimci amaçlarına hizmet etmekten daha önemli bir fonksiyonunun bulunabileceğini sanmakla kendimizi aldatmış oluruz. Bir programımız, tamamlayacağımız amaçlarımız var. Ve bunlar gazetecinin çalışmalarını denetler. Hatta esasında entellektüel işçileri denetliyor diyebilirim. Bunu inkar edecek değilim.

• *Bu da Birleşik Devletler'de «kayıtsız şartsız diktatör» kanısını güçlendirdiği gibi, entelektüellerden başka Küba halkının da idari işlerde söz hakkına sahip olmadıklarını ve bütün bunların değişmeyeceğini gösteriyor. Fikriniz?..*

Halkın idari işlerde söz sahibi olmasına gelince: Biz marksistiz ve devleti, idari mekanizmayı yönetecek egemen sınıf olarak kabul ediyoruz. Küba'da iktidarda bulunan sınıf işçi ve köylülerden teşkil edilmiştir, yani eliyle ve kafasıyla çalışanlar. Partimize bunların arasında en ehliyetliler seçilmektedir ve bunlar memleketi yönetirler. Parti örgütümüze her sahadaki işçiler ortaktır. Toplantılarda fikirlerini açıkça belirtirler, partiye üye olabilecekleri destek-

leyip uygun görmediklerine de karşı gelirler. Kudretin bir insanın elinde bulunmasından söz ettiniz. Halka önderlik yapmakla tek taraflı mı hareket ettim, asıl, sorun budur... Asla... Verilen bütün kararlar devrimin başlıca liderleri arasında tartışılmıştır. Kişisel kararlarıma dayanmak beni hiçbir zaman tatmin etmeyecekti. Edindiğim deneyler kişisel kararların, benimsenen ilkelerin doğruluğuna güvenmemeyi öğretti bana. İnsanın bazen belli faktör ve düşünceleri önemsemeyen görüşleri olabilir. Önemli bir mesele hakkında karar verileceği zaman başkalarının da fikrini almaktan daha faydalı, pratik ve olumlu birşey olamaz.

İlk zamanlar çeşitli örgütlerin politik liderlerine danışarak kararlar veriliyordu. 1960'ın sonlarına doğru bütün devrimci örgütler bir yönetim meclisinde birleştiler. Ve bütün kararlar çoğunlukla alınmıştır. Başlangıçta yönetim meclisinin hakları sınırlıydı ve tam temsili sıfatı olmadığı doğrudur. Sonuçları, mezhep taraftarlığı tenkit edilince meclisin hakları genişledi, temsili sıfatı da arttı. Bununla birlikte liderliğimizin yeter derecede resmi olmadığını biliyoruz. Şu anda Parti ve Merkez Konseyi organize etmekle meşgulüz. İlk adımımız halkı temsil edebilecek güçlü bir liderlik meydana getirmektir.

Devrimin tarihi gidişini incelerseniz kudreti bir kişinin elinde bulunduran yönetim usulüne yaklaşacağımıza, var olan örgütleri birleştirmek ve bir liderlik örgütünü kurmaya çalışmakla bundan büsbütün uzaklaşıyoruz. Resmi ve kanuni bir şekilde kollektif liderlik metodunu yaratıncaya kadar bu yolda ilerle-

yeceğiz. Geleceğe ait bu hususlarla ilgilenmezsek sorumlu insanlar saymazdık kendimizi.

Eğer kudreti söz konusu edeceksek, Birleşik Devletler Başkanının şahsında toplanan kudret dünyanın hiçbir yerinde, hatta krallık sisteminde bile hiçbir insana verilmemiştir. Başkan dediğiniz bu memur istediği anda Meclise danışmadan memleketini «termonükleer» savaşa itebilir. Tarih böyle bir durumdan söz etmemiştir, Vietnam'a kendi kararıyla müdahale etmiştir. Santo Domingo'ya da öyle... Böylelikle Başkan dediğiniz görevli, fırsat düştükçe bir insana kesin egemenlik tanıyan bir sınıfın diktatörlüğünü en mükemmel bir şekilde ifade etmektedir.

Demokrasi kavramınızı itiraz kaldırmaz bir gerçek diye kabulleneceğinize, bu sorunları neden düşünmezsiniz biraz. Makine gibi tekrarlayacağınıza niçin sözlerinizi ve realiteleri incelemiyorsunuz? Sistemimizin Birleşik Devletler'inkinden çok daha demokratik olduğunu sanıyoruz, çünkü çoğunlukta, bulunan fakir kalkın -zengin değil- gerçek iradesini belirtmektedir.

• *Amerikan yönetim sisteminde çoğunluğun iradesi hem zengin hem fakir halkın başkanı ve millet meclisini seçmesiyle belli olur: Küba'da nasıl anlaşılır halkın iradesi?*

Baskıya karşı mücadele etmekle, uğraşmakla.. Sierra Maestra'da Batista'nın oldukça üstün silahlı ordusunu yenmekle göstermişlerdir. «**Giron Beach**» de (**Domuzlar Körfezi**) ücretli istilacıları yıldırmakla, «**Escambray**»da karşı devrimcileri yok etmekle

göstermişlerdir. Devrimcilerin düzenledikleri her gösteri halk kitlelerinin geniş desteğini kazanmaktadır. Amerikan ablukasında devrim hükümetini desteklemekle, yüzbinlerce insanın devrimlerini savunma uğruna ölümü göze almakla göstermişlerdir.

• *Küba'da diktatörlük yoksa, halk liderleri hangi yoldan etkileyebilir?*

Halkın liderler üzerinde, liderlerin de halkın üzerinde karşılıklı etkileri vardır. En önemli nokta halkı saymak ve içtenlikle sevmektir. Halk bunu hisseder, dolayısıyla taraftarımız olur. Liderler bazen sorumlulukları tek başına üzerlerine alırlar, bazen de halka önderlik yaparlar. Önemli bir sorun da halkın duygu ve emellerini liderlerin de beslediğini meydana koymaktır. Bunun birkaç yolu vardır, ama en iyisi mümkün olduğu kadar halk kitleleriyle teması sağlamak ve devam ettirmektir.

• *Parti dışında bulunan birçok kişinin fikrine göre, Kübalıların size bir ilah gibi tapınmalarında, büyük halk mitinglerinde sizi üstün bir heyecanla karşılamalarında mistik, adeta dini bir zevk varmış. Bunun doğruluğuna inanıyor musunuz?*

Bir dereceye kadar evet, daha çok köylüler arasında. Ama özel konuşmalarımızda böyle davranmazlar. Birçok yer dolaşıyor, köylülerle konuşuyorum. Evlerine giderim. Beni gayet normal ve büyük bir içtenlikle karşılarlar -mistisizmin var olmadığını gösteriyor. Saygıdan çok, teklifsizce davranırlar.

• *Meydanlarda, dairelerde, evlerde asılı bulunan binlerce portreniz mi bu teklifsizliği arttırıyor?*

Farkında mısınız bilmiyorum, yaptığım bir teklif üzerine devrim hükümetimizin ilk uyguladığı kanunlardan biri de, hayatta bulunan liderlerin heykellerinin dikilmemesi, resmi dairelere fotoğraflarının asılmamasıydı. Aynı kanunla caddelere, parklara yada şehirlere yaşayan liderlerin isminin konması yasaklanmıştır. Zannedersem başka hiçbir yerde, bulunduğumuz koşullar içerisinde buna benzer bir önerge kabul edilmemiştir. Devrimin uyguladığı ilk kanunlardan biriydi.

Şimdi birçok evlerde, genel yerlerde, mekteplerde çerçevelenmiş küçük fotoğrafların kitap raflarına yada masaların bir köşesine konulduğunu görebilirsiniz. Bu resimler nereden çıkıyor? Dergi, gazete yahut mitinglerle ilgili afişlerden. Bazıları işi fotoğrafçılığa döktüler. Beğendikleri fotoğrafları basıp sokakta satıyorlar. Bunda hükümetin herhangi bir etkisi olmadığını herkes bilir. Halk kendiliğinden, içten gelen bir duyguyla bu fotoğrafları evlerinde bulundurmaktadır. Biz resimleri seçip yüzbinlerce bastırdıktan sonra sistematik bir şekilde dağıtabilirdik. Bizi ilgilendirmediği için yapmıyoruz, bunu.

Bir şey daha söylememe izin verin, gazetelerde hakkımda çıkan övücü yazıları okudukça en ufak bir hoşnutluk duymuyorum. Bu gibi şeylerden hoşlanmadığımı, hiç önem vermediğimi içtenlikle söyleyebilirim. Bu olumlu bir delildir, çünkü kudret insanları baştan çıkarır... Onları bencil kılar. İyi ki bu gibi haller bende olmadı ve olmayacak sanırım. Günlük

meselelerin gittikçe benden çok, örgütlerimizde yerleşen kollektif gayretlere dayandığını görmek kadar hiçbir şey beni memnun edemez. Bir insanın başarılarının, o insan yaşadığı sürece devam edecekse, ne önemi olabilir. Devrimi seviyor, aynı yolda ilerleyeceğini umut ediyor, gelecekte halkımıza sonsuz mutluluklar diliyorsak, tek bir insanın iradesine bağlı olmamaları, milletin kollektif iradesine dayanmalarını sağlamak için çaba göstermezsek bütün bu iyi niyetin ne yararı olabilir?

Şans eseri olarak üzerime aldığım görevi küçümseyecek değilim. Bir insanın tek başına değerlendirilmeyeceğine inanıyorum, çünkü kendinden çok hareketlerini etkileyen dış faktörlerin rolü daha önemli olmuştur. Kendimi üstün görmediğimi söylersem iki yüzlülük etmiş olurum. Çoğunlukla yaparlar bunu. Yalnız içtenlikle şunu söyleyebilirim, kendimi çok eleştiririm. Kitleler belli kişileri kahramanlık mertebesine yükseltirler -belki gerekli olduğundan, belki de başka türlü olmayacağından. İnsan beyninde öyle bir mekanizma vardır ki sevgisini üzerinde toplamak için bir sembol yaratır. İnsanları sembolleştirmekle halk, minnetini göstermiş olur. Bu şöhreti bir kişi değil, pek çokları hak eder. Halkı memnun etmek için sessiz sedasız çalışan yüzbinlerce insanı düşünürüm çoğu zaman, takdir eşitlikle dağıtılmıyor. Bir insanın bunları bilmemesi, gösterilen sevgiye layık olduğunu düşünmesi hatalıdır. İnsan başardığı işleri takdir etmeli ama hiçbir zaman başkalarına ait şöhreti benimsememeli.

• *Söylediğiniz gibi yakında ilan edilecek yeni Anayasada, halkın kollektif liderliğe getirilecek insanı seçme hakkı olacak mı?*

Emekçi kitlelerinin, parti kuruluşunda, üyelerin seçilmesinde, halkın güvenine layık olmayan üyelerin değiştirilmesinde sürekli ortaklığını sağlayacak sistemimiz olacak. Parti hem emekçilerin meclisi, hem de isteklerinin tercümanı gibi birşey olacak.

• *Sonra bu meclis mi seçecek liderini?*

Kongrelerde yada parti üyelerinin seçtikleri delegeler tarafından seçilecek.

• *Halkın seçebileceği adaylar listesi birden fazla olacak mı?*

Mecliste bir adaydan daha çok aday çıkabilir. Memleketinizde halk, demokrasinin yalnız bir şekli olduğunu düşünüyor. Bence demokrasinin iki şekli vardır, burjuvaların demokrasisi ve emekçilerin demokrasisi. Kendi demokrasimiz sizinkinden daha güçlü, çünkü daima çoğunluğun isteğini belirtmekte. Kitlelerimizin politik, sosyal ve ekonomik sorunlara katılmaları sizin burjuva demokrasinizden ÇOK fazla olacaktır. Kuzey Amerika'lı vatandaş iki partinin adaylarından birini ancak dört yılda bir seçme hakkına sahiptir.

Sosyalist demokrasimizin şeklini kendimiz yaratmalıyız. Marksizme göre sosyalist toplum yerleşince, devlet baskı örgütü olmaktan çekilmelidir. Devletten kuşkulananlara, tarih boyunca olduğu gibi baskı aracı olmasından korkanlara, devletsiz bir top-

lum sunmaktayız. Marksist idealini tamamlamak için sürekli bir şekilde çalışmak zorunluluğunda bulunduğumuza inanıyorum.

• *Parti kurulduktan, Anayasa yürürlüğe girdikten sonra hükümetteki rolünüzün ne olacağını düşünüyor musunuz?*

Daha birkaç yıl partiye liderlik yapacağımı sanıyorum. Bunu istemediğimi söylersem halk beni deli zannedecek. Ama içtenlikle konuşmamı istiyorsunuz değil mi? Liderliğimi oldukça kısa bir zaman için devam ettireceğim. Resmi çalışma alanları ile ilgili olmayan birçok meseleler ilgi çekicidir benim için. Hepimizin nispeten genç yaşta çekilmemizin gerektiğine inanıyorum. Bunu bir görevden çok bir hak olarak teklif ediyorum.

• *Kendinizi emekli-yaşlı bir devlet adamı olarak düşünüyor musunuz?*

Emekli bir devlet adamından çok, beni yaşlılık hayalleri üzecek. O zaman ne dağlara çıkabileceğim, ne de yüzüp balık avlayabileceğim. Eğlenceli vakit geçirmek için hiçbir şey yapamayacağım. Yaşlılığın engel olamayacağı ve beni ilgilendiren bir konu var -çiftçilik eğitimi ve denemeleri... Çekildiğim zaman bunlarla meşgul olacağım. Onur için sıkılacağımı sanmıyorum. Belki ben de genç kuşağın her şeyi altüst ettiğini düşüneceğim. Bu yaşlılara has karakteristik meraklardır. Ama buna karşı tetikte bulunacağım.

BATİSTA, DEMOKRATLAR VE 26 TEMMUZ

F. R. Alleman

1901'de dünyaya gelen Fulgencio Batista aslında tarım işçisiydi. Şeker kamışı çiftliğinde ilk önceleri yardımcı teknisyen olarak çalıştıktan sonra şeker ürününü tartan **Pesador**'a yükseldi. Daha sonra devlet demir yollarında çalışıp makinist oldu. Bir ticarethanede katip olarak çalışmak üzere eski işini bıraktı. Boş zamanlarında da kendini yetiştirmeye çalıştı. Sonunda orduya girdi. Diktatör **Gerardo Machado**'ya karşı ayaklanmada başçavuş olan bu genç ve çalışkan adam, Genel Kurmayda stenografti.

Batista, Machado'ya karşı ayaklanmanın getirdiği karışıklıklardan yararlanarak yükselmeye başladı. Radikal öğrenciler, muhafazakar politikacılar ve gayretkeş askeri şefler iktidar için mücadele ederken, tarihin en acayip hükümet darbesini organize etti (üst rütbeli subayların yerine astsubayların zaferle sonuçlanan bir hükümet darbesi). Gürültü patırdı

yatışınca bu nümayişin lideri olan enerjik başçavuş birkaç günde albaylığa yükseldiği gibi arka planda kalmakla birlikte Küba'nın «kudretli adamı» oldu. Sivil otoriteyi orduya karşı kullanmak isteyen hükümetleri değiştiriyor, cumhurbaşkanlarını deviriyordu.

Şüphesiz ki Batista dikkate değer bir kişiydi. İktidar duyusundan başka sözünü geçirip başarıya ulaşmak, entrika ve komploları sezmek duyusuna sahipti. Yorulmak bilmezdi (günde 18 saat kadar çalışırdı.) Propaganda yapmasını oldukça iyi bildiği gibi, örgütlendirmede de birinciydi. İstediği zaman candan davranırdı. Kudret gösterilerinden çok gerçeklere önem verirdi. Kısa bir zamanda Genel Kurmay Başkanlığına, ondan sonra da Başkumandanlığa yükseldi. Yedi yıl, astsubayların ayaklanmasıyla disiplini bozulan orduyu yeniden organize etmeye, birlik duygusunu aşılamaya, asker ve subaylara sosyal ve ekonomik çıkarlar sağlamaya çalıştı.

Batista böylece kendisine karşı gelenleri yenebilecek üstün bir gücü elinde tutuyordu. Politikayı, kendine itaat ettikleri sürece, politikacılara bırakmayı uygun görüyordu. İlericiliğini belirtmek için eğitim reformunu öne sürüp gereken parayı şekere konulacak özel bir vergiden çıkarmaya çalışıyordu. İhtiyarlık sigortasının propagandasını yapıyordu. Bunlardan ötürü şehirli ve köylü kitleleri, Batista'yı kahramanlık mertebesine yükselttiler. 1938'de Cumhurbaşkanı Miguel Muriano Gomez şeker vergisini veto edince ve dolayısıyla Batista'nın eğitim reformuna karşı gelince Genel Kurmay Başkanı Batista kendine bağlı olan Meclisin yardımıyla Anayasanın ihlali

bahanesiyle Devlet Başkanına görevden el çektirdi. Yıllardan beri kulis faaliyetlerinde bulunan Batista 1940'da resmen iktidara geldi. Büyük çoğunlukla Cumhurbaşkanı seçildi.

Birleşik Devletlerle ve savaşın başlamasıyla müttefiklerle anlaştığı için, yalnız Washington'un desteği değil, Almanlarla savaşan Sovyetler Birliği'nin de desteğini kazandı. Batista batı yarı küresinde Bakanlar Kurulunda komünist politikacıları görevlendiren ilk Cumhurbaşkamydı. Küba'daki sendikaların aşırı solcuların eline geçmesine göz yumdu -Birleşik Devletler'e dayandıkça, sendikacıların huzursuzluk yaratmalarından pek korku duymamaktaydı. Onları derhal işlerinden uzaklaştırabilirdi.

İşgüzar Batista ilk yanlış hesabını 1944'de yaptı. Başkanlık devresi sona erdiğinden arka plana çekilip Cumhurbaşkanlığına kukla adamını seçtirecekti. Evdeki hesap çarşıya uymadı. Resmi aday yerine Küba ulusu, muhaliflerden Profesör Grau San Martin'i seçti. Oysa Batista, 1940'da San Martin'i kolaylıkla yenmişti. Yalnız şunu kabul etmek gerekir ki, Batista ilk Cumhurbaşkanlığı devresinde kanuna uygun hareket etmiş, hatta devrenin sonunda serbest seçimlere gitmiştir.

Batista'nın çekilmesiyle Cumhurbaşkanı olan Grau ve daha sonra Prio, memleketi düzenli bir biçimde yönetmediler. Skandalların her türlüsü birbirini takip ediyordu. İyi demokratlar bile görevlerini kötüye kullanan yöneticiler olabiliyorlardı.

1948'de Batista tekrar senatör, kardeşi de Havana Valiliğine seçildiler. O sıralarda başlarında senatör

Eduardo Chibas'ın bulunduğu Ortodoxos'lar rüşvet yada başka utanç verici yollardan zengin olan politikacılara karşı harekete geçtiler. (Chibas o zamanki Eğitim Bakanının zimmetine para geçiriği ile ilgili delilleri meydana çıkaramadığından 1951'de intihar etti.)

Batista gittikçe artan hoşnutsuzluktan yararlanarak, Başkan seçimlerinden biraz önce, 1952 Martında yeniden iktidarı ele geçirdi. Halk ilk zamanlarda Küba biçimi demokrasiden bıktığından bu hükümet darbesini benimsemişti. Karşı gelenler yalnız üniversite öğrencileriydi. Emekçiler elde ettikleri sosyal durumlarından memnundular. İş adamları rejimin sağlamlığına güveniyorlardı. Birleşik Devletler dost bildikleri Batista'yı desteklemekteydiler. Batista böylelikle en iyi koşullar içinde iktidara geçmiş oldu.

Ama muhalefete yaptığı baskı, kendisine duyulan sempatiyi kısa bir zamanda yoketti. İş adamları ve emekçilerden çok, orta sınıf karşı geliyordu Batista'nın rejimine. Hükümete karşı suikastler gittikçe artıyor, devlet de daha şiddetli davranıyordu.

Batista'yı devirmek için girişilen ilk zorlu saldırı, 26 Temmuz 1953 tarihinde Santiago'da yapıldı. 165 kişilik genç devrimcilerden meydana gelen bir grup, Moncada kışlasına saldırdı. Bu saldırı halkın ayaklanmasına bir işaretti, fakat sonuçsuz kaldı. Asiler yakalandı, 70 kişi kadarı hemen öldürüldü. Geri kalanlar da müebbet hapse mahkûm oldular. Elebaşları da Havana'da mahkemenin huzuruna çıkacaklardı. Yüzden fazla ölüye mal olan bu hareket başarısızlıkla sonuçlandı.

Buna rağmen 26 Temmuz 1953 günü, Küba tarihinde önemli bir yer almaktadır. Başarısızlığa uğrayan hükümet darbesinden sonra, Küba'nın siyasi hayatına bambaşka bir yön verecek olan bir insan politika alanına karışmış oldu. Sonuçsuz kalan bu hareketin organizatörü, Oriente'li yirmi yedi yaşlarındaki avukat **Fidel Castro Ruz**'du.

Zengin bir toprak ağasının oğlu olan Fidel Castro, sırf babasının fikirlerine karşı gelmesi yüzünden oldukça maceralı bir hayat yaşamış, devrimci üniversiteli çevrelerinde ilerlemeye başlamıştı. Yirmi bir yaşında iken Kolombiya'da solcu radikallerin ayaklanmasında belirli bir rol oynamıştı. Diktatör **Trujillo**'yu devirmek için Küba'dan yönetilen ama başarısızlığa uğrayan saldırıya karışmış, **Chiba**'nın başkanlığı altındaki **Ortodoksos**'lara katılmıştı. Fidel Castro, iri yarı, güçlü ve gösterişli bir insandır. Cesareti yanında oldukça güçlü bir belleği ve sürükleyici konuşma yeteneği vardır. Sosyal reformun taraftarı ve koyu bir ülkücü sayıldığı gibi, iç huzursuzluğunu ve yaratıcı gücünü politik hareketlerle belirten bir karaktere sahipti.

1953 yılındaki hükümet darbesi çılgınca bir teşebbüstü. İki yüz silahlı gencin her türlü olanaklara sahip, disiplinli bir orduya dayanan bir rejimi devirmesi, devrimci bir romantiğin düşüncesi olabilirdi ancak.

Fidel Castro'nun aktüel durumu yanlış nitelemesine rağmen, politik kavramları hiç de amatörce olmayıp oldukça kesin ve akıllıca idi. Castro o günlerde bile Küba'nın rejim değişikliğinden çok, sosyal

yapısında esaslı bir reformun gerektiğine inanmıştı. Santiago saldırısı teknik bakımından berbat, askeri bakımdan da çok tehlikeli olmakla beraber, politik görüşleri çok kesin ve hiç de gerçekten uzak değildi. Devrimci romantizmle politik-sosyal gerçekçiliğin birleşmesi, ilkin solcu aydınları, sonunda da memnun olmayan orta sınıfın büyük çoğunluğunu etkilemişti, Moncada saldırısının cüreti, Castro'nun kısa zamanda ün kazanan savunmasındaki politik fikirler, dramatik olaylar ve kahramanlıklara karşı çok duygulu olan Kübalıları büyülemişti. Castro'ya hem kahraman, hem de fikirlerini savunmaktan çekinmeyen bir düşünür gözüyle bakılıyordu.

Mahkemenin gizli celse ile yapılmasına rağmen Castro'nun savunmasının metni kısa bir zamanda Havana'da elden ele dolaşıyordu. Fide'in devrim çağrısına aldırmamış olan halk, onu kahramanlık mertebesine yükselmişti. Castro, Isla de Pinas'da 15 yıl hapse mahkûm oldu. Fakat Batista'nın 1955'de tekrar iktidara geçip kendisini Cumhurbaşkanı seçtirmesinden sonra çıkarılan genel afta Fidel ve arkadaşlarının suçları bağışlanmıştı.

■ «Tarih Beni Beraat Ettirecektir»

Batista'ya karşı mücadeleye girişen Castro'nun tüm politik fikirleri mahkeme önünde yaptığı «savunmasında» belirtilmektedir. Son sözleri şunlardı: *«Beni mahkûm edin... Hiçbir önemi yok... Tarih beni beraat ettirecektir...»*

La Historia me absolvera başlığı altında, savunmasının yüzbinlerce baskısı yapılmış ve dağıtılmıştır. Genç devrimcinin benimsediği ve ilk hamlede başarısızlığa uğradığı dava hakkındaki görüşlerini anlamak çok ilgi çekicidir.

Savunmasının önemli bir kısmı, iktidarın -yani Batista'nın- Anayasaya aykırı hareket ettiğine dayanıyordu. Hükümet darbesinin hedefi 1940 Anayasasının yeniden yürürlüğe girmesiydi. Zafere ulaşılırsa, ulusun egemenliğini temsil edeceklerinden, belirli bir zaman için devlet yönetimi devrimcilere geçmeliydi. Geçici hükümet, Anayasayı değiştiremez, ancak esaslı reformlar yaparak uygulanmasını sağlayan koşullar yaratabilirdi. Castro bu noktaların üzerinde önemle duruyor, savunmasında bu reformlarla ilgili programı kısım kısım inceliyordu. Geçici hükümet bunun için özel kararlar çıkaracak ve temel program kısa bir zamanda uygulanarak serbest seçimlere gidilecekti.

Hazırlanan program memlekette önemli sosyal değişiklikler meydana getirecekti. Köylerde, köylülerin kiraladıkları arazi **5 Caballeria**'dan ufaksa bu arazi onlar verilecekti. Hükümet, bu toprakların sahiplerine de 10 yıllık gelirin karşılığını ödeyecekti. Sanayi, ticari ve maden şirketlerinin sermayesinin yüzde otuzu bu şirketlerde çalışan memur ve işçilere devredilecekti. Şeker kamışı ekicisi de ürünün yüzde ellisine ortak olacaktı.

Bütün bunlar bir başlangıç olarak düşünülmüştü. Arkadan tarım ve eğitim reformları ile geniş ölçüde sanayileştirme programları, elektrik ve telefon şir-

ketlerinin devletleştirilmesi gelecekti. **Castro,** kendisini en çok düşündüren tarım reformunun taslak planlarını hazırlamıştı bile. Çeşitli toprak ürünlerine belli bir nitelik tespit edilecek, fazla topraklara el koyup topraksız köylülere **(özellikle aileleri kalabalık olan köylüler)** dağıtılacak, pahalı tarım araçlarından ve buzhaneler gibi önemli tesisleri işletme bakımından kooperatiflerden faydalanılacaktı.

Bu program «normal» politikacıların anlamsız sözlerine benzemiyordu. Köklü, somut ve her şeyden önce memleketin sorunlarına uygundu. Ulusun toplumsal yapısındaki yararlar belirtiliyordu.

Tarım reformunun gerektiğini -çıkarı olanlar dışında- kimse inkar etmiyordu. Büyük toprak işletmelerinin yasaklanması 1940 Anayasasında yer almış ama her nedense yürürlüğe konması düşünülmemişti. Muhalefet, uzun zamandan beri halk arasında huzursuzluk yaratan elektrik ve telefon şirketlerinin devletleştirilmesinin üzerinde durmaktaydı. Eğitim reformunun, kesin ve hızlı bir sanayileşme politikasının gerektiği meydandaydı.

Kısacası, Castro'nun 1953 programında belirttiği hedefler tamamen gerçekti. Çözmek istediği sorun, Küba'yı inceleyen, eleştirenlerin isteklerinin eşiydi.

Başlangıçta bir hayalden başka birşey değildi bunlar. Castro 1955'de hapisten çıktı ama Meksika'ya sürgüne gitti. Orada, 16 Temmuz saldırısında sağ kalanlar hemen etrafına toplanıp, yeni bir ayaklanmaya hazırlık yapmaya başladılar. Prio Scarras'ın silah göndermesine, General Bayo'nun bunların tekniğini ve gerilla savaşını öğretmesine rağmen durum

pek uygun değildi. Mültecilerle ilgilenen Meksika polisi, evlerinde yapılan araştırmalardan sonra silahların bir kısmına el koydu. Devrimcilerin 25 Kasım 1956'da Küba'yı «istila» etmek üzere küçük bir tekne ile yola çıkmaları büsbütün amatörce bir hareketti. Moncada saldırısında olduğu gibi 165 adam yerine sadece 82 kişiydiler. Hazırlanan plana göre, Küba'nın doğu sahilinde karaya çıkıp bir silah deposundan silahlar elde ettikten sonra **Sierra Maestra** dağlarında Castro taraftarlarının kurdukları birliklerle buluşacaklardı. Castro elde edilen silahlarla gönüllüleri silahlandırıp yetiştirdikten sonra eşit güçlerle savaşabileceğini düşünmekteydi. Oysa bütün işler ters gitti.

Gerçekten hiçbir şey planlandığı gibi olmadı. Castro'nun Oriente'deki taraftarları programa göre 30 Kasımda ayaklandılar ama kolaylıkla bastırıldılar. O sıralarda Castro'nun teknesi dalgalar arasında bocalıyor, kararlaştırılan günden iki gün sonra - Aralıkta- Küba kıyılarına yanaşabiliyordu. Şiddetli dalgalar, getirilen malzemenin büyük bir kısmının tekneden çıkarılmasına engel oluyordu. Sonunda uçak hücumlarına uğrayan birlik kayıp vermeden memleketin iç tarafına doğru ilerleyebildi, ama üç gün sonra tekrarlanan hücumlar yüzünden dağılmak zorunda kaldı.

Dağılanların çoğu öldürüldüler yahut yakalandılar. Küba'nın en yüksek dağının tepesi olan Pico Turquino'ya Castro'dan başka 82 kişiden ancak üç kişi varabilmişti. Kardeşi **Raul,** Arjantinli doktor (büyük devrimci) **Ernesto (Che) Guevara ve Camilo Cienfuegos.**

Bir avuç insan, 1956 noel günlerinde 40.000 kişilik bir orduya karşı mücadeleye girişecekti. Castro'dan başka kimse başarıya inanmamaktaydı. Ama sonunda Castro haklı çıkmıştı.

Gerilla savaşıyla bir rejimi yıkmak isteyenlerin birincisi değildi Castro. Latin Amerika'da buna benzer birçok ayaklanmalar olmuştu. Bunların arasında, çarpışmalarda üstün gelmekten başka, yıkmak istediği rejimi devirmeyi başaran yalnız Castro olmuştur, Latin Amerika'da.

Batista'nın Sierra Maestra'da gittikçe artan tehlikeli durumu önemsememesi bu zaferin başlıca nedenlerinden biridir. Gönderdiği birlikler ne araziyi, ne de karşı tarafın savaş usullerini biliyorlardı. Ordunun seçme askerleri iş işten geçtikten sonra gönderilmişti. Castro, 1957'de karşı birliklerin 2.000 kişiden fazla olmadığını tahmin ediyordu. 2.000 kişi partizanlara göre büyük bir güçtü, ama dağlarda barınan devrimcileri kuşatmaya yetmezdi.

Batista, 'Newyork Times' özel muhabiri **Herbert Mathews**'nun, Castro ile dağlarda bir mülakat yapmasına izin vermekle kayıtsızlığını belli etmişti. Oysa hükümet her ne pahasına olursa olsun bu görüşmeyi önlemeliydi. Amerikalı gazetecinin bu konuşma ile ilgili yazıları devrimcilere büyük yararlar sağlamış, başarılı bir propaganda olmuştur. Bir avuç insan birdenbire ciddiye alınmıştı. Dış yardımlar gelmeye başladı. Yardımların bir kısmı Birleşik Devletler'deki, Diktatör Batista'yı beğenmeyen liberal çevrelerden, bir kısmı da Latin Amerikalı demokratlar ve solculardan gelmekteydi. Yapılan yardımların

çoğu paraya dayanıyordu. Devrimcilerin en önemli silahı dolar olmuştu. Bu para ile silahlar alabiliyor, gerillalar, Batista'nın ordusundaki subayları kandırıp karşı tarafın planlarını tam zamanında öğreniyorlardı. Ahlaksızlık rejimden öç alıyordu şimdi.

Para başka amaçlara da hizmet ediyordu. Castro mücadelenin başlangıcından beri köylülerden aldığı yiyecek maddelerinin parasını ödemekteydi. Köylüler önlerine çıkan silahlı askerlerin, aldıkları mallara karşılık para vermelerine alışık değildiler. Bu dürüst davranışlar halkın sempatisini arttırmakla kalmayıp gerillalara yeni yeni taraftarlar kazandırdı. Ekmek, pirinç, fasulye ve ara sıra aldıkları etlerin parasını ödemekten başka, cephe gerisinde yapılan bütün hizmetlerin karşılığını da veriyorlardı. Bunu yapmakla, Sierra Maestra'daki fakir halkın yardımına her an güvenebilirlerdi. Ve devrimciler de halkın yardımları sayesinde sağ kalabilmişlerdir ancak.

Sağ kalmak gerçekten bir sorundu. Savaşanların sayısı 1958'de -bir buçuk yıl sonra- hâlâ 300 kişiden fazla değildi. Bütün iyimserliğine rağmen Castro bile minyatür ordusu ile savaşarak Batista rejimini yıkamayacağını biliyordu. Ona göre devrim şehirlerde ve Havana'da başarıya ulaşmalıydı.

Bu umut da aldatıcıydı. Halk kitleleri devrimcilere sempati duymakla birlikte pasif kalıyordu. Castro'cuların, Küba'daki azınlığın her zaman yaptığı gibi terör havası yaratmaktan başka çareleri kalmadı. Ve bu silah beklenmedik sonuçlar verdi. Şehirlere atılan bombalar yada sabotaj hareketleri rejimi yıkacak kadar etkili olamazdı. Ama sık sık mey-

dana gelen bu olaylar devlet yöneticilerini sinirlendirip yanlış hareket etmelerine sebep oluyordu. Batista'nm öfkeye kapılarak gaddarca bir terör havası yaratıp devrimcilere karşı gelmeye çalışması çok kötü oldu. Şüphe edilen gençler -ki gençlik Castro'yu tutmaktaydı- eskisi gibi hapsolduktan ve sorguya çekildikten sonra serbest bırakılmıyor, doğrudan doğruya öldürülüyorlardı. Sokaklar genç devrimci yahut devrimci sayılan cesaretlerle doluydu. Batista taraftarlarının katlettikleri kurban sayısının 20.000'e yakın olduğu tahmin ediliyordu. Bu sayı aşırı görünmekle birlikte gerçeğe uygundur.

Silahlı mücadeleye terörle karşı çıkmak hem gaddarca, hem de aptalca bir hareketti. Batista iktidara geldiği zaman memleketin huzurunu, düzenini sağlayacak bir insan olarak benimsenmişti. Oysa şimdi eskisinden daha çok huzursuzluk ve kargaşalık vardı memlekette. Merhametsizce yapılan baskılar rejime karşı olanları korkutmadığı gibi dostlarını da kendisinden uzaklaştırıyordu. Devrimciler hâlâ azınlıkta -3000 kişi- olmalarına karşı emniyet memurlarının gereksiz zorbalıkları hükümetin itibarını yok etmişti. Hoşnutsuzluk duyanlar gittikçe artıyor ve orduyu da etkiliyordu.

Savaştan çok terörün yarattığı kargaşalık ve huzursuzluk yüzünden yenilmiştir Batista. Askerleri bile cepheye gitmekten kaçınıyorlardı. Yalnız hava kuvvetleri Cumhurbaşkanına bağlı kalmıştı.

Batista, 1958 yılının yaz aylarında bu çemberden kurtulmak için çok çalıştı. Muhalefetle birleşmek istedi. Güçsüzlüğünü belirten bu manevralar başarısız-

lıkla sonuçlandı. 1958'in sonlarına doğru Batista'nın, devrimi bastıramayacağı ve başkanlık günlerinin sayılı olduğu anlaşılmıştı. Fareler batan gemiyi terketmeye başladılar. Komutanları bile savaşacaklarına Fidel Castro ile anlaşmaya baktılar. Batista, yılbaşı gecesi yanındakilerle ve devlete ait paralarla birlikte uçağa binip Küba'dan kaçtı. Tehlikeli bir oyuna girişen kumarbaz oyunu kaybetmişti.

■ Devrim ve Eğitim

Yeni Küba'nın politik yapısında totaliter temel belli oluyorsa da bunu aynen kabul etmek pek doğru olmaz. Tarafsız bir insanın, Castro'nun denemeleri üzerine fikir yürütememesinin gerçek nedeni orada gördüğü telaş ve kargaşalık olmayıp bu denemenin gerçek ve çok büyük işler başarmasından ileri gelmektedir. Rejim bazı güçleri bağladığı gibi birçok güçleri de açığa çıkardı. İnsan Castro sistemini izlemeye çalışınca gerçekten korku ve hayranlık arasında bocalıyor.

İlgiyle izlenebilecek çalışmalardan birisi de eğitim alanında olmuştur. Devrimden bu yana Küba'da 6.000 okul yapılmıştır. Resmi dairelerden verilen bilgiye göre, şu anda, 10.000 yeni okul vardır. Yalnızca okul yapımında bile çok büyük başarılar sağlanıldığı açıkça belli olmaktadır.

Rejim, büyük toplanma yerlerinde bir arada bulunan kışlaları okul sitelerine çevirmiştir. Batista, zamanında bu kışlalarda 40.000 askerine talim yaptırıyordu. Eğitim Bakanlığı, Havana'daki garnizonun

bulunduğu **Camp Columbia**'ya yerleşti. Bakanlığın çevresindeki yapılarda, ordu evlerinde şimdi binlerce öğrenci eğitilmektedir. Her yerde yapı ustaları, marangozlar, duvarcılar yeni okullar, sınıflar yapmaktadırlar. Genç eğitim bakanı **Armando Hart** ülkesinde modern ve başarılı bir eğitim düzenini kurmaya ve uygulamaya çalışmıştı. Elde edilen sonuçlar şaşırtıcı ve hayranlık uyandırıcıdır.

Havana, Las Villas ve diğer şehirlerdeki yepyeni okul binaları insanda inandırıcı etkiler yaratıyor. Gösterişsiz olan iki odalı köy okullarının önündeki bahçeler tertemizdir. Çiçeklerin arasında daima milli kahraman **José Martin**'in alçıdan yapılmış heykeli bulunur. Büyük, modern, lüks okul binaları sağlık kurallarına uygun bir şekilde yapılmıştır. Geniş, havadar sınıfları, emekçi ve kooperatif üyelerinin çocukları için yemek salonları, diş doktorunun muayenehanesi vardır. Cabaiguan şehrinde buna benzer iki okul binası tamamlanmak üzere.

Batista ve ondan önceki iktidarın zamanında yüzbinlerce çocuk eğitilemiyordu. Bazıları da okumayazma ve aritmetiğin ilk temellerini öğrenmekle yetiniyorlardı. O sıralarda 3000 işsiz öğretmen vardı. Bugün, öğretmen eksikliği hissedilmeye başlanmıştır bile. Ana okul öğretmenleri ilk okullara atanıyor, lise mezunları köylerde altı aylık bir süre içerisinde çocukları eğitiyorlar. Başka çare bulunmadığı takdirde çift tedrisat yapılıyor. Akşamları da işçi ve köylüler eğitim görmek için aynı sıralara oturuyorlar.

Hükümet yalnız yeni yetişen kuşağı eğitmekle yetinmiyordu. 1961 yılını **«ano de educacione»** (Eği-

tim yılı) olarak ilan etti. 1959 «**ano de liberacion**». 1960 «**ano de la reforma agraria**», 1962 «**ano de planificacion**» yılı idi. Castro'cular bir yıl içinde cahilliği kökünden kurutmaya karar vermişlerdi. Her yerde halkın «Alfabe kampanyası»na ortak olması için ilanlar asılmıştı.

Bu çalışmalar verimsiz kalmamıştı. Binlerce erkek ve kadın akşam kurslarına devam edip okuma yazma çabası içerisindedir. Köylüler miliste görevli olmadıkları geceler, kooperatifte öğretmenin etrafını sarıyorlar. Milli basımevi halk için yayınladığı ilk kitap olan «Don Kişot»u seçmiş, bu eserden birinci baskı olarak 500.000 tane basılmıştı.

Devrim daha çok okul gibi, daha iyi okullar da istemektedir. Eğitim reformu prensipli ve pedagojik bir duygu ile yönetilmişti. Yıllardan beri Latin Amerika'da ideal sayılan değersiz «edebi» eğitimin yerine, okullarda çocukları hayata alıştıracak pratik bir eğitime önem veriliyordu. İlk okuldan sonra üç sınıflık «secunda basica» (**orta okul**) da kuramsal derslerden başka, okulun atölyesinde öğrencilere sanat dersleri de verilmektedir. Yeni okul kitapları kolay anlaşılır bir biçimde hazırlanmıştı. Eski kitapların o tumturaklı hali yoktu hiçbirinde. Öğrencilere belirli hiçbir fikir aşılanmamaktadır. Ama doktriner programlı okullar da var. Sierra Maestra'daki, 30.000 yatılı öğrencisi olan **CAMILLO CIENFUEGOS** okul sitesi bunlardan biridir.

Okulları çoğaltması, öğretim sistemini değiştirmesi ve eğitimi yaymasıyla rejimin çoktandır ihmal edilmiş bir görevi ne kadar benimsendiği açıkça bell

olmaktadır. Bu başarıyı devletten çok geri kalmış, tembel, diye tanınan köylerde yaşayan halkın, bu işe coşkunlukla sarılması sağlanmıştır.

Diğer Latin Amerika devletlerinde olduğu gibi, Küba da bilgisizliği yok etmeye çalışmıştır. Batista da okullar yaptırmıştı; zamanında bütçenin dörtte biri eğitime ayrılmıştı ama devrim bu alanda verimli sonuçlar elde etmiştir. Halk kitlelerinin bu sorunla ilgilenmelerini sağlamış, kötü hayat koşulları içinde uyuşuk bir ömür sürmeyi doğal karşılayan halk topluluklarını harekete getirmiştir.

Küba'lılarda ve en çok alt sınıflarda, devrimin faydalarından yararlanmaktan çok bunlara layık olmak için bir şeyler yapmak bilinci uyanmıştır. Uzun zamandan beri "tarlalarda çalıştırılan bir araç" gözüyle bakılan ve yoksulluğa terkedilen Guajiro'larda yeni ruhun belirtisi olan öğrenme çabası doğdu. **Guajiro** artık ciddiye alındığını, toplumun eşit bir üyesi olduğunu anlamış, bu yüzden de önüne serilen bütün olanaklardan var gücüyle yararlanmaya çalışmıştır.

Bu her yerde böyle olmamıştır tabii. Bazı köylerde yeni okullar «karşı devrimciler» tarafından yakılmıştır. Yangın çıkarmaya çalışırken yakalanan genç bir çocuk, aslında okuma ve yazmaya karşı olmadığını ama bunun bugünkü durumda ancak gençliği «komünizme» hazırladığını iddia etmişti. Bu, şimdilik haksız bir iddiadır. Castro'nun ilerde gençliği kendi fikirlerine göre eğitip eğitmeyeceği bilinemez. Onun psikolojik ve pedagojik başarılarını politik doktrinler etkilese bile, yine de bu başarılar inkar edilemez.

■ Devrim Ve Tarım

İnstitute Nacional de Reforma Agraria, yani INRA'nın Başkam **Castro** olmakla birlikte, aslında coğrafya uzmanı **Antonio Numez** tarafından yönetilmektedir. Bu kurum muazzam bir işletme, kooperatiflerin örgütçüsü, tarım işleri planlama dairesi, sanayileştirme programının mümessilidir -baş harfleri her yerde rastlanan bin kollu bir dev ahtapot olan INRA toprak dağıtımının düzenlenmesini, Küba'nın başlıca ürünlerinin yetiştirilmesini, üretim ticaretini denetlemektedir. Havana koyunun altından geçen otomobil tünelinden Mantaza'ya giden otobanın geçit parası INRA memurlarına ödenir.

Başlangıçta INRA toprak dağıtımına hız vermiş, arazisi bulunmayan köylülere -beş kişilik ailelere- en azından 2 Caballeria **(27 hektar)** büyüklüğünde toprak dağıtmıştır. Köy kooperatifçiliğinin gelişmesiyle ilgilenen INRA sonraları toprak düzenine daha az önem vermiş, el konulan topraklar da devlet çiftlikleri haline gelmiştir.

Yeni kurulan kooperatiflerin en önemlisi **MANUEL SANGUILY** kooperatifidir. Yepyeni evler de bakımlı yollarıyla insanı gerçekten etkiler. Diğer kooperatiflerde olduğu gibi evlerin üç odası, banyosu, tuvaleti ve geniş bir mutfağı var. İçi basit ama kullanışlı eşyalarla döşenmiştir. Kulüp, binası, okul, kafeterya, eczane ve **Tienda del Pueblo** (kooperatife ait halk mağazası) köyün ortasındaki çimenliğin etrafında toplanmıştır. Tek düzelik yaratmamak için tek katlı evlerin yanına iki katlı binalar yapıl-

mıştır. Bu köyler yapılırken ordudan yardım alınmış, masraflarını da milli piyangodan elde edilen gelir sağlamıştır. Halkın kumara olan düşkünlüğü böylelikle sosyal sorunların çözümlenmesine yaramıştır.

Eskiden **Bohio**'larda (üstleri samanla örtülü tahta barakalar) oturan **Guajiro**'lar akar suyu, elektriği bulunan evlerin sahipleridir artık. Devlet bunların bedelini uzun vadeli taksitlerle alıyor. Kooperatiflerde çalışan tarım işçileri en azından ayda 85 Peso almaktadırlar. Günde iki posta halinde onar saat çalışan traktörcülerin gündeliği 5 Peso'dur. Ödemeler onbeş günde bir yapılır. Kooperatif üyeleri elektrik, su ve sağlık bakımı için para vermezler. Aile başına bir kilo olmak üzere süt alabilirler. Kooperatife bağlı olan işçiler yaz, kış çalışırlar, işsiz ve aç kalmak korkuları yoktur. Eskiden yılda ancak üç yada dört ay çalışıp bütün bir yıl bu kazançla yetinmek zorunluluğundaydılar.

Kooperatiflerde herkesin çok sıkı çalışması gerekir, buna uymayanlar derhal üyelikten çıkarılırlar. Tembelliğe asla göz yumulmamaktadır. İşçinin boş zamanı olmadığı için kendi toprağını işleyemediği gibi hayvan da besleyemez. İş saatleri doğrudan doğruya topluma aittir.

Böyle davranmakla **Guajiro**'dan mal sahipliği içgüdüsünün önlenmesi, koopeartifi arkadaşlarıyla ortak bir mülk sayması isteniyor. Elde edilen kazanç yıl sonunda kooperatif ortakları arasında bölüşülür, ama önce tarım araçlarının parası, işletme kredilerinin INRA'ya ödenmesi ve birçok yatırımların yapılması gerekir.

Kooperatif işçisi hiçbir zaman aylığını tam olarak alamaz. Alış verişini her kooperatifte bulunan ve yalnız kredi ile mal satan **Tienda del Pueblo**, INRA mağazalarından yaptığından, biriken borcu derhal aylığından kesilir. **Tienda del Pueblo**'da satılan mallar pahalı olmamakla birlikte diğer dükkanlardan da pek ucuz değildir. Çoğunlukla çevrede başka dükkan bulunmadığı için, kooperatif işçisi kendine iş veren INRA'nın müşterisi olmak zorunluğundadır.

INRA, kooperatifleri geliştirmekle yoksul Guajiro'nun kalkınmasında önemli bir rol oynamıştır. Hâlâ **Bohio**'larda oturan köylüler umutla yeni evlerine taşınacakları günü beklemekte, ilerde **«Cooperativista»** olabilmek için var gücüyle çalışmaktadırlar.

Toprak reformunun ekonomik kadrosu kooperatif yöneticileri ve INRA personelinden, özellikle sık sık köylüyle temasta bulunanların aydınlardan çok, **Guajiro**'nun dilini konuşan, düşüncelerini anlayan, emir yerine onu tartışma yahut ikna yolu ile harekete geçirmesini bilen eski tarım işçilerinden seçilmesi köylü bilincinin artmasında önemli bir faktördür. Köylüler, devletin **Guajiro**'lara yardım ettiğini gördükten başka, «Yeni Toplum»u etkileyen, sorumluluğunu kabullenen bir sınıf olarak görmektedirler kendilerini.

Toprak reformunun aksayan tarafları varsa bile **Guajiro**'ların durumunu düzeltmek, köylüyü rejime bağlı kılmak amacında başarıya ulaşmıştır. Toprak reformunun uygulanması, sonuçları ne olursa olsun böyle bir reform gerekiyordu Küba için...

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ YERİNE 5

FİDEL CASTRO KONUŞUYOR (*Lee Lockwood)* 15

BATİSTA, DEMOKRATLAR VE 26 TEMMUZ (*F. R. Alleman)* 73

- **«Tarih Beni Beraat Ettirecektir»** 78
- **Devrim ve Eğitim** 85
- **Devrim Ve Tarım** 89

ISBN 975-7530-76-8